

АЛВИН БРАДШО ДА ЧУЕМ ЙОНА

Превод от английски: Момчил Петров, Юлиана Ненова, —

chitanka.info

ВЪВЕДЕНИЕ

Книгата на пророк Йона е твърде удивителна. Тя пренася читателя в сюжета си както никоя друга книга в Библията. Лесна е за четене, не използва труден език и терминология. Тя изглежда толкова проста и директна, че почти всеки читател много бързо си съставя мнение и е готов с преценките си за книгата и за самия Йона.

Мнозина съвременни читатели осъждат Йона или за малодушие или за нежелание да сподели Израилевия Бог с чуждите и недостойни хора и народи. Изглежда, че това осъждане идва от чувството им за превъзходство над него. Подсъзнателната ни мисъл е, че ние никога не бихме се противили — заради капризи или малодушие — на подобни директни указания от Бога.

Преди да продължим да навлизаме по-дълбоко в тази тема, трябва да отбележим, че привидната простота на повествованието в тази книга е измамна. Това е книга, която те предизвиква и напада. Това е така, защото тя всъщност не се отнася за някой си човек на име Йона, за някаква голяма риба или за асирийците. Тя се отнася за мен и Бога. За теб и Бога. Нашият опит да избягаме от Бога не е по-успешен от опита на Йона да избяга в южна Испания.

Текстът на книгата е изкусно изграден, така че да раздвижи умовете ни, да стимулира мисълта ни и да възбуди нашата признателност не само към книгата, но и към Бога. Книгата се състои от две части и всяка от тях е съставена от по два раздела. Първият раздел на всяка от частите разглежда Йона и чужденците, а вторият — взаимодействията между Йона и Бога.

Така се формират:

Част 1

Раздел А: Глава 1:1–16. В този първи раздел на първата част четем разказа за взаимодействията между Йона и моряците.

Раздел Б: Глава 1:17–2:10. Този раздел съдържа монолога на Йона към Бога.

Част 2

Раздел А¹: Глава 3:1–10. Тук четем разказа за Йона и ниневийците, който е паралелен на случката с моряците от първа глава.

Раздел Б¹: Глава 4:1–11. Книгата завършва с диалога на четири очи между Йона и Бога.

Еврейският текст на книгата е главният ключ към разбирането на величественото Божие откровение, в което ни въвлича тя. Затова онзи, който я чете с блестящо познание по еврейски, има голямо предимство пред онези от нас, които с мъка търсят някакви помощни средства за по-добро разбиране на езика на книгата. Той ще бъде в състояние да забележи, че има думи и изрази, които се срещат само в една част от книгата. Този факт може би не би имал значение, ако те не се появяваха точно там, където не ги очакваме, и не липсваха именно там, където според нас би трябвало да бъдат. Така можем да открием, че темата на първата част е идолопоклонството, а на втората част — доброто и злото. За съжаление голяма част от енергията и предизвикателствата в суровия еврейски текст се губят в преводите на английски, които се стремят да загладят и видоизменят езика.

И така, ако търсите разказ за някакви хора от далечното минало и неособено правдоподобна случка с риба, глътнала човек, които нямат никаква реална връзка с проблемите и предизвикателствата на съвременното, освен извличане на морални поуки от историята на един непокорен и предубеден пророк, пригответе се за разочарование.

За да получите истинска възможност да приемете мощното благословение, която тази книга може да ви предложи, бих ви помолил, преди да навлезем по-дълбоко в нея, да отделите малко време във вашето тихо и тайно място с Бога и в пълна и искрена честност да кажете на Бога какво действително мислите за себе си. Не какво ви харесва да мислите за себе си, не какво бихте искали другите да мислят за вас, а в сурова и гола искреност да кажете на Бога онова, което Той вече знае, но за нас често е трудно да си го признаем и да го кажем. С цел да ви предизвикам към пълна искреност, предлагам да не споделяте вашите признания с никого.

Ако искаме Бог да бъде открит към нас и да ни разкрива чудесата и тайните на Своята слава, трябва да започнем с това, да бъдем открити и честни към Него. А това изисква да бъдем честни със себе си.

И накрая, преди да се опитаме да се впуснем в текста, искам да ви задам един общ въпрос за тази книга. Защо в нашите Библии тя е представена като една от книгите на пророците (на малките пророци)? По своя стил и съдържание тя по-добре се вмести в разказите около Илия и Елисей в третата и четвърта книги на Царете, които не се смятат за част от книгите на пророците. Дали е включена в пророците само защото никой не е могъл да се сети за друга категория, в която да я постави?

Може би най-важният ден в еврейския календар е Йом Кипур — Денят на изкуплението. Във времето, когато храмът функционираше, това бил единственият случай, в който първосвещеникът реално влизал в Пресвятото място и заставал във физическото присъствие на Бога. Днес, разбира се, храм няма, но службата на Деня на изкуплението остава кулминацията на еврейската година. Тази служба за Йом Кипур продължава цял ден. На нея се прочитат пет пасажа от Писанието. Сутринта се четат следните части:

Левит 16:1–34

Исая 57:14–58:14

Числа 29:7–11

Има две следобедни четения. Последното е от последните три стиха на пророчеството на Михей (7:18–20). Преди него обаче е най-дългото четене — целите четири глави на книгата Йона.

Всяка мисъл, че това е приказка, подходяща само за деца, или пък за критика към един пророк от древността за това, че е бил дребнав и предубеден, трябва да бъде отхвърлена на тъмната страна на Луната, като видим какво важно място заема тази книга в службата на най-значимия и свещен ден от еврейската година.

Затова и ние трябва да подходим към тази книга със същия дух и нагласа, които са изпълвали първосвещеника, когато е влизал зад завесата в самото присъствие на Бога.

Добре е също така да разсъдим и над факта, че Йона е единственият пророк, с когото Иисус се сравнява (вж. Матей 12:41 или Лука 11:32).

Настоящото изследване е извършено предимно на основата на Новия американски стандартен превод на Библията (НАСБ). Той дава коректен превод на текста, като взема предвид новооткрити фрагменти от ръкописи и лингвистични открития, но и оставя на читателя (и на

Светия Дух) възможността да извлече значението на текста, вместо да му предава виждането на преводача.

ЙОНА 1:1–16

(В еврейската Библия стихът 1:17 е приет за начало на втора глава и за целите на настоящото изследване ще използваме това разделяне.)

Вече загатнахме, че книгата на Йона далеч не е проста история за един непокорен пророк и някаква странна риба. Също така отбелязахме, че еврейският текст на книгата е много внимателно изработен, и че за разбирането на значението на историята и на Божията слава в книгата е необходимо внимателно и задълбочено четене на текста. В настоящото изследване обаче ще се опитаме да извлечем силата на книгата по възможно най-простия начин.

ЙОНА 1:1–3

ГОСПОДНОТО слово беше към Йона, сина на Аматий, и каза: Стани, иди в големия град Ниневия и прогласявай против него, защото злината му се изкачи пред Мен. А Йона стана да побегне в Тарсис от лицето на ГОСПОДА. И слезе в Йопия и намери кораб, който отиваше в Тарсис, и плати за пътуването си и влезе в него, за да отиде с тях в Тарсис от лицето на ГОСПОДА.

Както вече отбелязахме, съмнявам се, че са мнозина читателите на тези редове, които не осъждат доста бързо Йона за реакцията му спрямо Божията заповед. И повечето от тези критици биха заявили, че никога не са се противопоставяли на такива преки указания от Бога.

Това може и да е вярно, но дали е нещо, с което човек може да се хвали? Първите четири думи ни казват много. Формулата „ГОСПОДНОТО слово беше към ...“ се появява в Библията, когато Бог изпраща послание или дава указания на някого от пророците. Това е формулата, при която Бог говори на някого, който слуша. Разбираме, че Йона е такъв човек от свидетелството на 4 Царе 14:25:

Той възстанови границата на Израил от прохода на Емат до Морето на равнината, според словото на ГОСПОДА, Израилевия Бог, което Той говори чрез слугата Си Йона, сина на Аматий, пророка, който беше от Гат-Ефер.

Бихме могли да си дадем сметка за огромното значение на тази книга от факта, че в Йона 1:1–3 е описан единственият случай, в който Бог говори директно на някого, който категорично отказва да се подчини. И ще открием, че това (и всяко друго) непокорство носи след себе си важни последици. Във въведението отбелязахме, че вторият раздел от всяка част се отнася за Йона и Бога. При това вторият раздел на първа част е монолог на Йона към Бога, докато вторият раздел на втора част е диалог между Йона и Бога. В първа част Йона е непокорен на Бога. Във втора част той все още е объркан и разколебан, но е покорен. Сега вече можем да видим, че разликата между монолога в първа част и диалога във втора част се дължи на разликата между непокорството и покорството. Бог разговаря само с онези, които са покорни.

Формулата „ГОСПОДНОТО слово беше към ...“ не се използва като описание на ситуация, в която Бог говори на някой, който не слуша (или е непокорен). До такива хора Бог изпраща словото Си чрез пророк. Ние имаме писаното Божие послание за нас в Библията. И така, първият въпрос към всеки, който твърди, че никога не е бил непокорен на Божия глас, е: „А твоите уши отворени ли са да чуят словото на Бога?“ Можем да приемем, че за нас доказателство за отворени към Бога уши е много употребяваната Библия.

Ушите ни може да не са отворени за Бога, защото повече се интересуваме или вълнуваме от други неща, или защото сме като семето, което в притчата пада между тръните и е задушено от други грижи и необходимости. Така че, ако Бог не ми говори, защото аз не слушам, това не е добродетел, нали? Но въпреки това можем да бъдем сигурни, че Бог иска да ни говори и ще отговори на онези, които искрено искат да Го слушат. Но има една уловка и тя е, че Бог няма да отговори на онези, които просто търсят познание за Него. Той няма да се остави да бъде превърнат в академична тема.

Той ще се открие на онези, които са готови да се покорят на откровението. А началната точка за търсене на сериозен разговор с Бога е Неговото слово. Ние трябва да покажем на Бога, че сериозно приемаме и се покоряваме на Неговото слово. Както заявява апостол Петър в началото на своето писмо, ние сме „избрани“ да бъдем „послушни ... на Исус Христос“. Затова трябва да се запитам дали не съм твърде зает, твърде привлечен от други неща и интереси, и затова нямам достатъчно време да чакам Бога в Неговото слово?

Всичко това трябва да ни накара да бъдем много бдителни, когато четем за реакцията на Йона на Божиите указания. Обичайната реакция на децата или внуците ни, когато им кажем да направят нещо, което не искат, е най-напред да се направят, че не са ни чули, а ако това не сработи, обещават да го свършат „след малко“. Реакцията на Йона обаче изобщо не е такава. Той ясно приема указанията и реагира незабавно. Бог казва на Йона да отиде на изток (в асирийската столица Ниневия). Като всички добри Божии слуги Йона незабавно става и тръгва — но в обратната посока. Йона отговаря, като тръгва в противоположната посока, към възможно най-далечното място, до което може да се достигне (Тарсис е бил близо до най-южната точка на Испания).

Така един от много важните въпроси, за чийто отговор можем да изследваме книгата, е защо Йона е бил убеден в необходимостта от такава категорична реакция. Ще научим отговора, но трябва да изчакаме до последната част. Там ще установим, че Йона е смятал, че има много добро основание да постъпи точно така. По някаква причина тази заповед на Бога е трябвало да бъде спряна още в самото начало.

Има предположения, че Йона е избягал по този начин, защото е бил ужасен от мисълта да отиде в столицата на Асирия — по това време може би най-страховитата страна на света; или пък че не е искал Божието благословение да достигне до такъв езически народ. Това са много популярни разбирания за Йона и съответно за духа на книгата. Нека засега се задоволим само да отбележим, че (както ще установим по-нататък) тези мнения не биха могли да бъдат по-далеч от истината. За тях ще разсъждаваме много повече във финалното ни изследване. Затова нека засега продължим да четем как се развива историята.

Каквато и да е била мотивацията на Йона, текстът ясно показва, че когато той (буквално) обърнал гръб на Бога, за него започнало спираловидно движение надолу. В трети стих започва серия от движения на Йона надолу — той „слезе в Йофия“, а после „беше слязъл на дъното на кораба“ на път към Тарсис.

ЙОНА 1:4-5

А ГОСПОД надигна силен вятър в морето и стана голяма буря в морето, и изглеждаше, че корабът ще се разбие. И моряците се уплашиха и извикаха всеки към своя бог, и хвърлиха в морето вещите, които бяха в кораба, за да олекне от тях. А Йона беше слязъл и легнал на дъното на кораба и спеше дълбоко.

Пътят на Йона надолу продължава със слизането му на дъното на кораба и потъването му в дълбок сън. Но Бог не се примирява с бягството на Йона от Него. Ако съдим по изразите, с които е описана Божията реакция на бягството на Йона, ще забележим, че книгата разглежда жизненоважни проблеми. Бог надига огромна буря върху кораба. Това подсказва титанична борба. Авторът на книгата представя ясна картина, и тя важи за цялото човечество от мига, в който Адам е съгрешил. Когато човек държи на собствения си път и обръща гръб на Бога, пътят му върви надолу, надолу и само надолу.

И колко прекрасно е, че Бог не е решил просто да приеме безразсъдството на Йона като негова лична глупост и да го остави да продължи по пътя си надолу. Бог би могъл да намери друг пратеник да отиде в Ниневия; би могъл дори да изпрати ангелски посланик. Ако осъзнаем важния факт, че Бог не е имал „нужда“ от Йона, за да постигне Своите цели, ще разберем, че суровата Му реакция към бягството на Йона не е била от отчаяние, че мисията в Ниневия се проваля. И още по-важно, ще разберем, че целта на тази реакция не е да накаже Йона за непокорството му. Пряката и непосредствена цел на Бога е била да спаси Своя пророк Йона.

Нека спрем за момент и нека си дадем сметка, че това е така и с нас. Библията отново и отново ни разкрива, че Бог се бори с цената на

всичко да ни спаси. А Голгота ни разкрива до каква крайност стига Бог, за да ни избави.

Разказът обаче повдига и друг въпрос. Дали корабът и моряците са просто случайни косвени жертви? Едно е Бог да преследва Йона. Но съвсем друго е да изложи на смъртна опасност и щети моряците без никаква вина от тяхна страна. Само от избрания народ Израил ли се интересува Богът на Стария Завет? Проявява ли Той някаква грижа за езическите народи и въобще занимава ли се с тях?

Бурята била толкова страшна, че капитанът заповядал всички да се молят, всеки на своя бог. Това е първото детайлно споменаване на моряците и то насочва към важната тема за идолопоклонството в тази първа част на книгата. Моряците били езичници — всеки от тях имал бог по свой собствен избор или според народността си. Затова капитанът разсъдил, че ако всеки се молел (на своя собствен бог), може би щели да успеят да налучкат бога, отговорен за тази страшна буря, и да го склонят да им дари облекчение. Забелязваме обаче, че Йона не взема участие в тази разнопосочна стрелба с молитви. Той бил дълбоко заспал.

ЙОНА 1:6-9

И капитанът на кораба се приближи до него и каза: Какво спиш? Стани, призови Бога си — може би Бог ще си спомни за нас и няма да загинем! И си казаха един на друг: Елате да хвърлим жребий, за да разберем заради кого ни е това зло. И хвърлиха жребий и той падна на Йона. И му казаха: Кажи ни, молим те, заради кого ни е това зло! Каква ти е работата и откъде идваш? Коя е страната ти и от кой народ си? А той им каза: Аз съм евреин и се боя от ГОСПОДА, небесния Бог, който е направил морето и сушата.

Способността на Йона да спи в такава свирепа буря обезпокоила капитана на кораба и той изрично заповядал на Йона да прибави молитвите си към тези на останалите. По нищо не личи обаче Йона да се е подчинил. Когато молитвите към многото богове (с изключение на

Яхве) не донесли никакво облекчение, моряците решили да хвърлят жребий, за да разберат кой от пътниците или екипажа е виновен. Изглежда, че мъдростта от Притчи 16:33 („жребият се хвърля в скута, но решението чрез него е от Господа“) е била възприета от последователи на множество божества. И така жребият посочва Йона. Естествено, те го питат какво е направил, че да им докара тази буря. Неговият отговор улучва точно сърцевината на темата на тази първа част от главата.

Моряците го питат какво е направил. Отговорът на Йона е любопитен. Неговата изповед не засяга делата му. По-нататък научаваме, че в някакъв момент той им разкрива причината за пътуването си, но тази информация ни е дадена по-късно, за да не отвлеча вниманието ни от същността на изповедта му. Йона най-напред казва, че е евреин — израилтянин, — което всъщност е заявление, че моряците и по народност, и по религия са чужденци за Бога на Израел. После той изповядва своя Бог. Виждаме ли драматичната ирония в текста? Йона изповядва своя Бог, като акцентът е, че той дори в безразсъдната си съпротива срещу Бога все още смята за себе си, че „се бои от Бога“. Читателят може с основание да се запита как може Йона да „се бои от Бога“, когато е така твърдо решен да съпротиви на Божиата заповед?

Обаче начинът, по който Йона с увереност описва този Бог, хвърля в ужас сърцата на моряците. Богът на Йона не е като техните богове. Той е небесният Бог, който е направил земята — морето и сушата. Начинът, по който Йона описва Бога, Го поставя в съвсем друга категория от всички други богове, на които се кланят моряците. Всичките богове на моряците (представителни за останалата част от човечеството) били някакви сили в рамките на сътворената вселена. Те били могъщи — природните сили са могъщи и днес. Но те са просто сили или проявления на сили, които са извън нашия контрол, но все пак са в рамките на сътворения свят. Богът на Йона е различен. Той е личност и Той и Йона добре се познават. Той е небесният Бог. В този контекст посланието е, че Бог не е част от сътворените неща. Той е далеч над и отвъд всичко сътворено. Това ясно изпъква в изповедта на Йона, когато акцентира, че Бог е Създател на всичко.

ЙОНА 1:10–14

И мъжете твърде много се уплашиха и му казаха: Какво си сторил? Защото мъжете бяха разбрали, че той бяга от лицето на ГОСПОДА, понеже им беше казал. И му казаха: Какво да ти направим, за да утихне за нас морето? Защото морето ставаше все по-бурно. И им каза: Вземете ме и ме хвърлете в морето и морето ще утихне за вас; защото зная, че заради мен ви постигна тази голяма буря. А мъжете гребяха силно, за да върнат кораба към сушата, но не можеха, защото морето ставаше все по-бурно против тях. И извикаха към ГОСПОДА и казаха: Молим Те, ГОСПОДИ, молим Те да не загинем заради душата на този човек! И не налагай върху нас невинна кръв, защото Ти, ГОСПОДИ, си извършил, каквото си искал.

Сигурността на Йона, че Бог е достатъчно заинтересован от поведението на един човек, че да вземе такива мерки да го гони, и че притежава цялата власт над морето и сушата, всъщност над всички сили на природата и творението, била съкрушителна вест за моряците. Целта на тяхното молитвено събрание, както и цялата идея на поклонението на идоли и разнообразни богове, била силите, притежавани от „божеството“, да бъдат манипулирани от човека. Този Бог обаче не бил такъв, който може да бъде манипулиран. Молитвите не могли да накарат бурята да отmine. Независимо от усилията на моряците, бурята ставала все по-лоша. Този Бог изисква грехът да получи справедлива отплата.

Въпреки всичко, в разгара на влошаващата се буря моряците проявяват състрадание. Силният момент в разказа е, че всъщност моряците проявяват по-голямо състрадание от Бога. Те са описани като изключително благородни по характер и отношение към хората. Тук можем да забележим една от чертите на безбожието, съществувала във вековете и доминираща в нашата епоха. Това е разбирането, че човекът в своята хуманност е по-любящ и зрял от един Бог, който държи на правдата и обещава осъждане.

Реакцията на моряците обаче е повече от просто хуманно състрадание. Те са се срещнали с „ГОСПОДА, небесния Бог, който е направил морето и сушата“. Че този Бог е силен, не може да се отрече,

но какъв е Неговият характер? Езическите богове често били капризни и непредвидими. Не би могла да съществува никаква сигурност или увереност във взаимодействието с тях. Такъв ли е Богът на Йона? Ако Той е Бог, който (както те сами виждат) наказва Йона за това, че бяга от Него, дали няма да бъде също толкова суров и към тях, ако хвърлят Йона в морето? (Обърнете внимание, че те считат хвърлянето на Йона зад борда за проливане на невинна кръв.) Затова правят всичко по силите си да спасят Йона. Но нищо не помага. С всяка изминала минута бурята става все по-лоша. Накрая приемат, че единственият начин да укротят бурята е да се отърват от Йона. В този стих шокиращото са използваните думи. Тук Бог три пъти е назован с Неговото лично име — „Яхве“. Моряците предават дилемата си на Яхве и се оставят на Неговата всевластна милост.

ЙОНА 1:15-16

И взеха Йона и го хвърлиха в морето, и яростта на морето утихна. И мъжете се убояха твърде много от ГОСПОДА и принесоха жертва на ГОСПОДА и направиха обреци.

След като са приели върховната власт на Бога, моряците правят онова, което Йона им казва, и го хвърлят зад борда. Текстът подсказва, че те са били изумени от скоростта на Божия отговор. Бурята спряла незабавно. С това стигаме до края на случката с моряците и той е толкова изненадващ, колкото и неочакван. В шестнадесети стих Яхве е споменат още два пъти и тези две споменавания имат лична връзка с моряците. Никой не им е проповядвал, освен Йона, който изповядал (свидетелствал) за Яхве. Можем да забележим, че в девети стих Йона просто описва (или свидетелства за) Бога, когото познава. Той изправя моряците пред простата реалност на Бога, когото познава лично и отблизо.

Така моряците се „убояват от Яхве“ и Му принасят жертва. Изглежда, че тук се описват първите „обръщеници“ в книгата, благоговеещи пред силата на Бога и съкрушени от реалността на личното свидетелство на Йона. Не бива да пренебрегваме или да

омаловажаваме значимостта на изразите, използвани в този текст. Тези хора са били езически моряци, чужди на завета с Израел. Въпреки това те научават съкровено и лично име на Бога и влизат във взаимоотношение с Него.

За онези от нас, които може би приемат историята на Стария Завет като просто подготовка за влизането в света на Въплътения Божи Син, и смятат, че в нея езическите народи са извън интереса или обхвата на Божието действие, тази първа глава на книгата Йона трябва да ни накара да спрем и да се замислим. Взаимодействието на Бога с моряците не е плод на случайност. Те са не просто странични заменими екстри в драматичната история на Бог и Йона. Бог е бил също толкова загрижен за спасението на моряците, колкото и за това на Своя пророк. И с удивление можем да забележим, че макар Бог да е бил този, който е свършил цялата работа в сърцата на моряците, при това Той е допуснал Своя слуга Йона (дори в неговото объркано непокорство) да изиграе своята роля в достигането на тези хора до „вярата“. Бог дал на Йона възможност да свидетелства за Него.

ПОСЛАНИЕТО ЗА НАС ОТ ТОЗИ ЕПИЗОД

В края на това изследване бих предложил три мисли за тихо размишление.

1. Отворени ли са ушите ни към Бога? Доказваме ли това пред Него, като отделяме време за Неговото писано слово?

2. В настоящия живот имаме неописуемата привилегия да живеем в близка връзка с Бога. Тази връзка е ходенето ръка за ръка с неизчерпаемата Божественост, постоянно разкриваща славата на Своята божествена природа. Обичам да сравнявам едно с друго три от изказванията на Павел. Във Филипяни 1:21 той заявява: „Животът за мен е Христос, а смъртта — придобивка“. Две глави по-нататък добавя: 3:7–10: „Но това, което беше за мен придобивка, го счетох като загуба заради Христос. А освен това всичко считам като загуба заради това превъзходно нещо — познаването на моя Господ Христос Исус, заради когото изгубих всичко и считам всичко за измет, за да придобия Христос и да се намеря в Него, като нямам моята правда, която е от закона, а тази, която е чрез вярата в Христос — правдата, която е от Бога въз основа на вяра, за да позная Него...“ Идеята е, че независимо

колко повече разбираме за Христос, винаги има още какво да научим и да се наслаждаваме в Него.

Подходящ послепис за връзката на Павел с Господа през неговия живот се съдържа в последното му писмо 2 Тим. 1:12: „... по която причина и страдам това. Но не се срамувам, защото зная в кого съм повярвал и съм уверен, че Той е силен да опази до онзи Ден онова, което съм Му поверил.“

За мен е прекрасно как Павел заявява „зная в кого съм повярвал“, а не „зная в какво вярвам“. Животът в близка връзка с Бога е безкрайна спирала от слава в слава, дори и в най-застрашителни и враждебни обстоятелства.

3. Ние сме изправени пред предизвикателството и радостта да казваме истината за Бога, когото познаваме. За това не е нужно да бъдем обучени богослови или искусни проповедници, учители или евангелизатори. Нужно е да прекарваме достатъчно време с Бога, така че НЕГО да познаваме достатъчно добре. Тогава ще можем просто да изявяваме истината за Него. Размислете над благословието, което Иисус дава на учениците Си в Йоан 15:26–27:

А когато дойде Застъпникът, когото Аз ще ви изпратя от Отца, Духът на истината, който изхожда от Отца, Той ще свидетелства за Мен. Но и вие ще свидетелствате, защото сте с Мен отначало.

По-рано мислех, че обяснението „защото сте с Мен отначало“ означава, че това поръчение е само за апостолите. Сега обаче мисля, че то разкрива необходимата квалификация човек да бъде свидетел — опитността на близка и трайна връзка с Христос. Всички свидетели трябва да имат да кажат нещо и от тях се изисква просто да разкрият неподправената истина.

ЙОНА 1:17–2:10

В нашето въведение към настоящите изследвания отбелязахме, че книгата се състои от две части, а всяка част — от по два раздела. Това изследване е вторият раздел от първата част. Той се състои от уводни и заключителни стихове, описващи действия на Бога, които предизвикват монолог от страна на Йона. Тази история е драматична сама по себе си, но въпреки това е неразривно свързана с разказа за бягството на Йона от Бога в първа глава.

Настоящият пасаж съдържа едно от най-известните и най-горещо оспорвани събития в Библията. В еврейската Библия всичките единадесет стиха (1:17–2:10 от международните версии) са поместени във втората глава, така че цялата история за „кита“ се намира в тази кратка глава.

ЙОНА 1:17

А ГОСПОД определи една голяма риба да погълне Йона. И Йона беше в корема на рибата три дни и три нощи.

Макар историята да е кратка, за нея има изписани томове дискусии. Много от по-старите коментари, които приемат случката за историческа, са дебатирали подробно какво морско създание е погълнало Йона. Днес обаче въпросът много рядко даже се споменава от сериозните коментатори. Това отчасти се дължи на тенденцията почти всички съвременни изследвания да омаловажават или да отхвърлят всичко чудодейно и така елементите на свръхестественото или необикновеното се обясняват с естествени явления или се отхвърлят като митове или художествена измислица.

Човек, който изучава Библията, не бива да губи време и въображение в опити да открие вида на рибата. Нека си дадем сметка, че Богът, който е превърнал пет ечемичени хляба и две рибки в угощение за повече от пет хиляди гладни човека, е Богът Творец. Той

лесно би могъл да вземе екземпляр от съществуващ вид риба или подводно животно и да го приспособи за Йона или дори би могъл да направи някаква особена риба специално за целта. С оглед на това подозирам, че вероятно е безпредметно да се търси такова създание във водите на днешния свят.

Съществува обаче и по-фундаментална причина, поради която китът или рибата се обсъждат толкова рядко в модерното богословие. Тя е, че мнозина съвременни изследователи смятат, че има непреодолими причини да считат цялата книга Йона за неисторическа. Поради това историята на Йона се приема като някакъв вид художествена измислица (въпреки че почти няма двама изследователи, които да са на едно мнение точно какъв вид). Това омаловажава случката с кита до някаква форма на литературен трик от типа „и с един скок Джак се оказа на свобода“^[1], изпълняващ задачата да върне Йона обратно на сушата след позорното му изхвърляне в морето. Но когато си дадем сметка, че всъщност цялата книга разказва за Бога, и приемем предизвикателството на текста, можем да открием историческата реалност на Йона в реалността на Бога.

ЙОНА 2:1-2

И Йона се помоли на ГОСПОДА, своя Бог, от корема на рибата. И каза: ...

Дори читател, който приема историческата достоверност на разказа, може да бъде изкушен цинично да приеме, че този стих ни казва, че Йона е като повечето хора, които се молят на Бога само в отчаяние, когато обстоятелствата и събитията станат непреодолими и излязат извън техния контрол. Трябва обаче внимателно и подробно да разгледаме текста. Ще открием, че всъщност Йона се е помолил два пъти и моментът на първата молитва е много важен.

Същинската част на втора глава е във формата на псалм и ако я разгледаме внимателно, ще открием, че тя се състои от две неравни части или строфи. Самият псалм е предизвиквал много язвителни критики от онези изследователи и коментатори, които принизяват цялата книга на Йона до художествена измислица или полемика.

Техните изводи са, че псалмът се състои от стихове, преписани от други псалми, или пък някакъв изгубен псалм от друг източник е бил откраднат и неумело наместен в историята. Някои по-внимателни изследвания обаче са показали, че езикът на псалма отлично съответства на изкусната езикова конструкция на книгата Йона и така потвърждават, че псалмът е оригинално съчинение на автора на книгата и заслужава да бъде приеман сериозно.

Затова, въпреки че псалмът отразява преживяването на Йона в корема на рибата, може да се приеме, че той нито е бил съчинен, нито написан по времето на това преживяване. Формата и структурата на псалма показват внимателна композиция, изработена след конкретния момент на събитията. Достатъчно е да отбележим (както и ще установим по-късно), че псалмът започва с обобщение на цялото си послание, което ясно изключва спонтанно съчиняване. Той е бил написан след грижливо обмисляне и разсъждение, а не просто изречен, докато събитията са се случвали (дори да бихме могли да си представим, че Йона е могъл да пее или декламира в корема на рибата). По-късното композиране на текста на псалма може да обясни, че отделни стихове са общи с други псалми. Това по никакъв начин не намалява автентичността на съчинението или на преживяването, което описва.

Представянето на преживяването на Йона в поетичната форма на псалм подчертава мистерията на епизода. Нито в Библията, нито в историята откриваме нещо подобно на това. Останалата част от книгата е в обикновена разказна форма. Но пребиваването на Йона в корема на рибата е почти извънземно по своята концепция. Той е бил така изключен от живота на земята, както би бил космонавт, изоставен в Космоса. Лесно е да разпознаем защо в Матей 12 гл. Исус оприличава тридневното пребиваване на Йона в рибата с трите дни, които Той щял да прекара в царството на мъртвите.

Тогавя някои от книжниците и фарисеите Му отговориха и казаха: Учителю, искаме да видим знамение от Теб. А Той в отговор им каза: Зло и прелюбодейно поколение иска знамение, но друго знамение няма да му се даде, освен знамението на пророк Йона. Защото, както

Йона беше в корема на морското чудовище три дни и три
нощи, така и Човешкият Син ще бъде в сърцето на земята
три дни и три нощи.

Матей 12:38–40

Така поетичната композиция подчертава тайнствената драма на епизода. Тя също така ни помага да навлезем в сблъсъка с Бога, който Йона е преживял. Това е духовната сърцевина на книгата и тя ни кани да влезем в същото взаимодействие с Бога като Йона. Вероятно няма да бъде преувеличение, ако предположим, че едно Божие дете ще бъде много по-ефективно в служението си за Бога и ще намери много по-голяма наслада в Него, ако преживее подобен сблъсък на четири очи с Бога.

Псалмът ни дава в две строфи две отделни версии на преживяването на Йона под повърхността на морето и вътре в рибата. В първата версия (строфа) Йона е погълнат от своите страдания и участ. В края на първата строфа обаче има повратна точка, когато Йона отмества погледа си от себе си и го насочва към Бога. Във втората строфа Бог по великолепен начин позволява на Йона да погледне своето преживяване и своята ситуация през Божиите очи. Това чудно променя неговото възприятие на ситуацията и изводите, до които достига по отношение на своята опитност. Когато Йона поставя Бога в центъра на зрителното си поле, той с признателност осъзнава какво прави Богът на любовта; той вижда Божието действие към себе си през Божиите очи.

Структурата на псалма много ни помага в задачата да открием неговата слава. Първата строфа (2:4–5) се състои от четири стиха поетичен разказ, предшествани от въведение (2:3) от два стиха. Втората строфа (2:6–8) се състои от шест стиха и е последвана от заключение (2:9–10) от три стиха.

Първа строфа

Въведение

*В скръбта си извиках към ГОСПОДА и Той ми
отговори; от утробата на Шеол извиках и Ти чу гласа ми.*

Поетичен разказ

*Защото Ти ме хвърли в дълбините, в сърцето на морето,
и течението ме обви;
Всички Твои вълни и талази преминаха над мен.
И аз казах: Отхвърлен съм отпред очите Ти!
Но отново ще погледна към светия Ти храм.*

Втора строфа

Поетичен разказ

*Водите обгърнаха душата ми, бездната ме обкръжи,
водорасли се обвиха около главата ми.
Слязох до дъното на планините,
резетата на земята се затвориха зад мен навеки.
Но Ти изведе живота ми от рова, ГОСПОДИ, Боже мой!
Когато душата ми чезнеше в мен, си спомних за ГОСПОДА
и молитвата ми дойде при Теб в светия Ти храм.*

Заклучение

*Онези, които почитат нищожните идоли,
оставят милостта, пазена за тях.
Но аз ще ти принеса жертва с глас на хваление;
ще отдам това, което съм обрекъл.
Спасението е при ГОСПОДА.*

ЙОНА 2:2

В скръбта си извиках към ГОСПОДА и Той ми отговори; от утробата на Шеол извиках и Ти чу гласа ми.

В типичната форма на благодарствените псалми, поемата започва с резюме на цялото ѝ съдържание (Псалм 73:1 е добра илюстрация на този метод). В този балансиран куплет под формата на въведение се съдържа разказът за цялото преживяване на Йона.

ЙОНА 2:3

Защото Ти ме хвърли в дълбините, в сърцето на морето, и течението ме обви. Всички Твои вълни и талази преминаха над мен.

Сега започва подробното описание на опитността на Йона. Можем да приемем, че в този стих Йона започва да осъзнава своето наказание чрез вода, докато бързо потъва надълбоко в морето. Той правилно осъзнава, че Онзи, който го хвърля в дълбините, е Бог, и признава, че тази участ е директно Божие възмездие. Моряците са били просто агенти, чрез които е изпълнена Божията воля. Бурята, застрашила кораба, е била от Бога, от Него са били и вълните и талазите, които са запратили Йона към дъното. Йона достига до извода, че е съвсем ясно, че неговото унищожение е Божие дело.

ЙОНА 2:4

И аз казах: Отхвърлен съм отпред очите Ти!
Но отново ще погледна към светия Ти храм.

Ако в предходните стихове Йона разсъждава за преживяването си в морето, каква е ситуацията за този куплет? Възможно ли е в този момент Йона да е бил погълнат от рибата? Много неща за епизода с рибата не са ни разкрити и това, каква точно е била тя, е съвсем малка част от тях. Не ни се казва по кое време на деня или нощта Йона е бил хвърлен в морето, нито какво е било небето над него. Но събитията

едва ли са се разиграли под ясно, безоблачно небе с ярко слънце. От думите на Йона, че е бил хвърлен „в дълбините, в сърцето на морето“, можем да заключим, че той е потънал поне на десетина или повече метра под повърхността. Почти сигурно е, че във водата е било съвсем тъмно, при такава дълбочина и вилнееща буря. Той не е бил хвърлен от кораба направо в чакащата отворена уста на огромно морско създание. Най-вероятно, докато е потъвал под водата, той е бил обграден от почти пълен мрак и вероятно е изпадал в състояние на полу-съзнателност.

Затова Йона може въобще да не е видял рибата, която го е погълнала. И понеже принадлежал към народ, който не се славел с мореплавателски умения, е възможно изобщо да не е знаел, че има видове риби, достатъчно големи, за да погълнат човек! По тази причина може да и не е разбирал какво точно се случва с него. Можем да поразсъждаваме и за физическото състояние на Йона вътре в рибата. Там вероятно е било съвсем тъмно, тихо или почти тихо, във всеки случай без никакви звуци, които биха се сторили познати на Йона. Възможно е и вътрешната анатомия на рибата да е била неопределима при допир. Още по-лошо, възможността му да се движи вероятно е била силно ограничена. Йона е изпитвал непозната и непонятна за него липса на сетивни усещания.

Независимо от това, от текста се подразбира, че Йона е можел да диша въздух с достатъчно кислород, и мозъкът и паметта му са функционирали ясно. Той е знаел, че физически не е мъртъв. Но не би описал себе си и като жив. Сетивните му усещания не му били от никаква полза и нямал изгледи за компания на приятел, сънародник или въобще човешко същество. Бил изцяло и напълно сам. Дори радостите и чудесата на Божието творение, на Създателя на земята и морето, вече не съществували за него. А небето изглеждало съвсем недостижимо! Йона започнал да чувства, че е бил отхвърлен от погледа на всевиждащия Бог.

Докато абсолютният ужас на неговата изолация превземал съзнанието му, Йона започнал да осъзнава и нещо друго. Той бил решил да избяга от Божието присъствие и сега открил, че е постигнал невъзможното. Той обърнал гръб на Бога и Бог изпълнил желанието му. А то било толкова близко до вечния ад, колкото изобщо е възможно за човек, който е още физически жив. Но докато в първия стих на

куплета Йона разбира дадения му от Бога практически урок за естеството на греха и за справедливостта на Неговата присъда, във втория има изненада. Стиховете са свързани чрез повторението на темата за виждането. В първия стих Йона е отхвърлен от Божиите *очи*; във втория той възнамерява отново да *погледне* към храма.

Трябва да помним, че в хронологията на нашия разказ Йона все още е в състояние на съпротива срещу Бога; все още не се е случило нищо, което да промени това. Йона е бил доведен до ясното разбиране за безсмислената безполезност на противопоставянето на Бога или враждата срещу Него; вече е получил много ясна нагледна представа за крайния резултат от греха, който обрича човека на изгнание от Божието присъствие. Но разбирането за несъвместимостта на неговия грях с Божията правда не може само по себе си да донесе възстановяване на взаимоотношението му с Бога. Прибързано е да разглеждаме тази декларация като изблик на благодарност или надежда на един пророк, чиято вяра е била възстановена. Текстът просто констатира, че Йона заявява, че отново ще погледне към светия Божи храм. Но тази констатация е изключително важна и ние в никакъв случай не бива да пропускаме тънкия смисъл и значимостта на това заявление.

Нека отново разгледаме словесната картина, обрисувана пред нас от разказвача с такова голямо старание. Йона загърбил Бога и не спирал да върви надолу, докато изглеждало, че е излязъл извън Божието полезрение. Образно казано, Йона отвърнал лице от Бога. Следователно в това състояние за него било невъзможно да погледне към храма, защото, съгласно концептуалния език на книгата, той бил насочил лицето си в противоположната посока. За да може да погледне към Божия храм, Йона трябвало да се обърне в обратната посока. Някои коментатори тълкуват това заявление на Йона като загатващо надежда или обещание той отново да посети Божия храм в Ерусалим. Такива тълкувания пропускат силата и красотата на тази декларация на Йона. За да можем да я оценим, трябва да погледнем част от молитвата на Соломон при освещаването на храма в Ерусалим.

Когато [Твоите хора] съгрешат против Теб — защото няма човек, който да не грехи — и Ти им се разгневиш, и

ги предадеш на врага и онези, които ги пленяват, ги отведат пленени в земята на врага, далечна или близка; и те вземат това присърце в земята, където са отведени в плен, и се обърнат и отправят молба към Теб в земята на онези, които са ги пленили, и кажат: Съгрешихме, извършихме беззаконие, постъпихме безбожно! — и ако се обърнат към Теб с цялото си сърце и с цялата си душа в земята на враговете си, които са ги отвели в плен, и Ти се помолят към земята си, която си дал на бащите им, към града, който си избрал, и дома, който построих за Името Ти, тогава чуй в небето, в мястото, където обитаваш, молитвата им и молбата им и защити правото им; и прости на народа Си, каквото са съгрешили против Теб, и всичките им престъпления, с които са престъпили против Теб, и им дай да намерят милост пред онези, които са ги пленили, за да се смият над тях.

3 Царе 8:46–50

Ключовият елемент в този пасаж е „вземат присърце и се обърнат“. Соломон описва някой, който се намира далеч и с покаяние се обръща и се моли (или поглежда) към храма като престол на Божието присъствие. Така в декларацията на Йона можем да видим ясното му разбиране, че съвсем целенасочено е загърбил Бога, и че единственият начин да погледне отново към Божия храм е да се обърне обратно в покаяние. Йона е достигнал не до отчаяние, а до покаяние, а Бог му е дал рибата като място за това покаяние. Тази декларация е описание на покаянието на Йона. Ще трябва обаче да почакаме до края на следващата строфа, за да научим от какво точно се е покаял Йона.

Ако това действително е моментът на покаянието на Йона, трябва да очакваме и други доказателства за реална промяна на нагласата. Нека да изследваме втората строфа.

ЙОНА 2:5–6А

Водите обгърнаха душата ми, бездната ме обкръжи,
водорасли се обвиха около главата ми.

Слязох до дъното на планините, резетата на земята се затвориха зад мен навеки.

На пръв поглед тази втора строфа започва с нещо, което прилича на повторение на първата. Има повторение на образните средства, свързани с удавянето. Ако стих 4 е моментът на покаянието на Йона, той със сигурност не е последван от вълшебно пренасяне в постеля от рози. Йона все още е в корема на рибата и споменът за преживяното в морето е болезнено пресен. Но нищо ли не се е променило? Без съмнение има една драматична разлика. Сега, също като слугата на Елисей в Дотан, очите на Йона са били отворени и той може да види нещата в съвсем различна перспектива. Бог е дал на Йона способността да вижда събитията през Неговите очи.

В първата строфа преобладаващата тема във възприятието на Йона за неговата ситуация е, че Бог е решен да го унищожи. Бог е този, който го е хвърлил в бездната. Йона говори на Бога за „всички Твои вълни и талazi“. Колко различно е всичко сега. Като премисля ситуацията си отново, покаяният се Йона вижда нещо друго — нещо, което не е могъл да види преди. Той не се е заблуждавал, като е смятал, че поражението му е дошло от Божията ръка, но сега вече може да съзре нещо много по-голямо, което до такава степен засенчва поранната му представа за Божието действие, че сега, припомняйки си бедите, той приписва заплахата за живота си не на Бога, а на природните стихии.

ЙОНА 2:5

Водите обгърнаха душата ми, бездната ме обкръжи, водорасли се обвиха около главата ми. Слязох до дъното на планините.

Водите са се затворили над Йона. Той е бил напълно смазан, заплетен във водорасли, от което отново личи, че е потънал до дъното на морето; нямало къде по-надолу да потъне. В първата строфа пророкът, поел пътя на бягството от Божието лице, накрая достига до последната възможна спирка на това бягство — положението, в което е

„отхвърлен отпред очите на Бога“. Също така и тук той достига до логичния край на един друг път, обозначен от повторението на глагола за движение надолу — „слязох“.

В първа глава прогресията на бедите на Йона е изразена с това, че той слиза надолу и надолу, и все по-надолу. Сега Йона вижда, че е слязъл до дъното на морето; избраното от него движение надолу няма накъде по-нататък да продължи. Признанието му за неговата личната отговорност за ситуацията му в този стих контрастира с опита по-рано да обвини Бога за нея. В предишното си непокаяно състояние Йона приписва бедите си на отмъстителния Бог. Сега си дава сметка, че пътят, който сам е избрал, всъщност няма друга крайна дестинация — „резетата на земята *се затвори*ха зад мен навеки“.

Назрява ужасяваща перспектива. На Йона му предстои да премине през портите на смъртта, откъдето няма връщане назад. И на други места в Стария Завет срещаме усещането за настъпващия край, за смъртта, гроба или Шеол, изразено с образа на затворени резета или порти. Езекия споменава преминаване през „портите на Шеол (смъртта)“, а Бог пита Йов: „Открили ли са ти се портите на смъртта и видял ли си портите на смъртната сянка?“ В това повторение на събитията, записани в първата строфа, отново достигахме до момента, в който Йона е погълнат от рибата.

ЙОНА 2:6Б-7

Но Ти изведе живота ми от рова, ГОСПОДИ, Боже мой! Когато душата ми чезнеше в мен, си спомних за ГОСПОДА и молитвата ми дойде при Теб в светия Ти храм.

Преди очите на Йона да се отворят, той смятал рибата за още един следващ елемент в изолацията му от Бога. Сега обаче той вижда, че Бог не се е опитвал да го унищожи. С растяща почуда и благодарност той възкликва „Но Ти — като за пръв път в тази строфа се обръща пряко към Бога, — изведе живота ми от рова.“ Животът му е бил опазен, а не унищожен. Той е бил спасен от рова на смъртта.

Първата строфа приключва със символиката на виждането, подчертаваща взаимодействието между Бога и Йона. Сега символиката на движението (нагоре) формира триплет, който отново описва взаимодействието между Бога и Йона. В 2:6б Йона признава, че Бог го е извел от рова, а в 2:7б той отбелязва, че молитвата му се е изкачила пред Бога.

Това е финалът на разказвателната част на втората строфа. Остава само заключението от три стиха. Трябва обаче внимателно да забележим, че и двете строфи завършват с Бога в Неговия храм. Бог е гръбнакът и сърцето на тази книга. Той е винаги присъстващ и неограничен в сила и любов. Това обаче не означава, че всички несгоди на Йона са свършили. Той все още е в негостоприемна и неудобна среда. Но начинът, по който той възприема ситуацията, се е променил. Бог го е спасил от смъртта на дъното на морето чрез рибата и сега Йона може да Го назове „ГОСПОДИ, Боже мой“. Най-накрая Йона отново може да се моли и в заключението на неговия псалм намираме същината на неговото покаяние и на неговото ново откриване на Божията слава.

ЙОНА 2:8-9

Онези, които почитат нищожните идоли, оставят милостта, *пазена* за тях. Но аз ще ти принеса жертва с глас на хваление; ще отдам това, което съм обрекъл. Спасението е при ГОСПОДА.

Това споменаване на „нищожните идоли“ (буквално „празни или лъжливи суети“) и онези, които ги почитат, е създавало много трудности на коментаторите. Мнозина го приемат като обобщен контраст между благодатта, която идва само от живия Бог, и празнотата на поклонението на дърво или камък. Би било странно обаче, ако един стих в псалм, който иначе е посветен изключително на едно интензивно лично преживяване на Йона, е просто общо твърдение за идолопоклонниците.

Вече отбелязахме, че развитието на мисълта в псалма е подредено, силно драматично и от гледна точка на Йона крайно лично.

Псалмът ни е представил покаянието на Йона в момента на обръщането му отново към Бога. Видяхме още, че последствието от такова покаяние е, че сега Йона възприема Божиите действия по съвсем различен начин. Но в псалма Йона не ни е казал нищо за своя грях. (В 1:9 виждаме намек за неговото нежелание да признае за своето непокорство пред моряците.) Като имаме предвид този странен пропуск и също факта, че всички други констатации в псалма се отнасят или до Бога, или до самия Йона, трябва да приемем, че това заявление за безполезността на идолопоклонството всъщност засяга личното преживяване на Йона. Йона се признава за виновен в идолопоклонство. Но как е възможно това? Той е заявил на моряците (1:9), че се „бои от Бога“. Как тогава би могъл да изповяда идолопоклонство?

Вероятно е по-лесно да разберем от какво се покаява Йона, ако се върнем към суровия превод на еврейския текст — „онези, които почитат лъжливи суети“. Йона побягнал към Тарсис не защото се страхувал от асирийците или защото не искал да отиде в Ниневия, а защото смятал, че Божият план трябва да бъде спрял в зародиш. По-нататък ще открием, че проблемът е бил с конкретните думи на посланието, което Бог наредил на Йона да проповядва, а не със самата мисия. Йона бил убеден, че знае по-добре от Бога какво трябва да се направи. Това е суета — че човек е по-мъдър от Бога. И не просто суета, а лъжлива суета.

Библията описва Бога като единствено мъдър и източник на всяка мъдрост (напр. Римл. 16:27). Йона с ужас осъзнава, че се е държал така, сякаш е по-мъдър от Бога. Това е бил неговият грях и в този псалм виждаме как той се покаява за него.

По-нататък ще видим, че Йона е продължавал да носи в себе си цялото объркване и опасенията, които подбудили бягството му. Но той вече не се смятал за по-мъдър от Бога и затова, в четвърта глава, вместо монолога, който наблюдавахме в настоящото изследване, ще намерим много енергичен диалог между Йона и Бога, в който Бог наистина показва на Йона голямата картина и великия Бог.

Така Йона е достигнал до състоянието на приемане на Божието върховенство и разбирането, че неговото собствено задължение е просто да се подчинява. Това осъзнаване на Йона е илюстрация на уникалната фраза, използвана от Павел за начало и край на неговото

писмо до Римляните — „покорството на вярата“ (вж. Римл. 1:5 и 16:26). Страхът от Бога (който Йона твърди, че изповядва пред моряците в 1:9) е неотделим от покорството на Бога. Освен това Йона е стигнал и до разбирането, че дължи покорство на един Бог, чиито възможности и способности са въвн от всяко съмнение.

С това осъзнаване, че Бог е по-мъдър и по-голям от него, и зашеметен от откритието на това, колко далеч в Своята любов е стигнал Бог, за да го спаси, Йона завършва този псалм с хваление, което казва всичко:

Спасението е при ГОСПОДА!

Както вече отбелязахме, повечето библейски преводи предават еврейското „лъжливи суети“ като „идоли“. Двете идеи са свързани и във втората част на книгата ще открием, че цялата книга предлага едно много изненадващо обяснение на идолопоклонството и спасението.

ЙОНА 2:10

И ГОСПОД заповяда на рибата и тя изплю Йона на сушата.

В Своята благодат и милост Бог е спасил Йона. По-нататък ще научим, че Той все още иска Йона да участва в Неговата мисия в Ниневия.

ПОСЛАНИЕТО ЗА НАС ОТ ТОЗИ ЕПИЗОД

На финала на това изследване бих искал да ви предложа някои мисли за тихо размишление.

1. Какво мислим за себе си? Дали не сме застрашени (без дори да го осъзнаваме) да се мислим за по-мъдри от Бога? Във въведението към първото изследване предложих да отделим малко време в тихото и тайно място с Бога и напълно честно да Му кажем какво действително мислим за себе си. Примерът на Йона в това изследване може да ни покаже защо това е важно.

Много е лесно да се поддадем на тайна суета и да се държим така, сякаш от нас зависи да кажем на Бога какво трябва или не трябва да направи. Нека добре си помислим какво казваме в молитвите си.

Отдавна достигнах до извода, че в писмото на Павел до Рим първите единадесет глави са основата за спешното послание, което той иска да отправи. То започва в глава 12 и третият стих на посланието казва:

Защото чрез дадената ми благодат казвам на всеки един измежду вас *да не мисли по-високо*, отколкото трябва да мисли.

Римл. 12:3

2. Научили ли сме се да гледаме през очите на Бога? Стремим ли се да гледаме на нещата, които се случват с нас и около нас така, както ги вижда Той? Стремим ли се да гледаме към Бога (да познаем Бога, Фил. 3:7–10) така, че Той да ни покаже онова, което вижда и което прави? В тази връзка размислете внимателно над Амос 3:7.

3. Помислете за това, какво представлява идолопоклонството. Как Библията разглежда идолопоклонството? (Може да не е толкова просто, колкото често смятаме!)

---

[1] Английски израз от известен комикс, с който авторът (не) обяснява освобождението на героя от безнадеждно положение — бел.прев. ↑

ЙОНА 3:1–4:4

В 2:9 открихме центъра на тежестта на тази книга — опорната точка, на която се крепи цялата книга:

Спасението е при ГОСПОДА.

Йона благодари за интензивното лично приложение на тази истина в гл. 2, когато разбира изумителната мъдрост, че Бог го търси насред неговия бунт. Йона е открил, че единствено Бог може да проявява любов и справедливост едновременно и без размиване нито на едното, нито на другото. Сега ни предстои да открием, че втората част от книгата, която започва с началото на трета глава, ще доведе разбирането ни за Бога на спасението до границата на възможностите на нашия ум.

ЙОНА 3:1–2

И ГОСПОДНОТО слово беше втори път към Йона и каза: Стани, иди в големия град Ниневия и му прогласявай проповедта, която ти говоря.

Нека сравним началото на трета глава с първите два стиха на първа глава.

ГОСПОДНОТО слово беше към Йона, сина на Аматий, и каза: Стани, иди в големия град Ниневия и прогласявай против него, защото злината му се изкачи пред Мен.

Йона 1:1–2

Подобието в началото на двете глави служи, за да подчертае драматичното развитие в разказа. В първа глава Бог казва на Йона да

отиде в Ниневия и да вика против нея. Реакцията на Йона показва, че той има голям проблем с посланието; но в първа глава не ни се дава подробна информация за това послание. Сега, в трета глава, става ясно, че поръчението на Йона е било не просто да отиде и да проповядва против Ниневия. Посланието му е било подробно предписано. Скоро ще открием какво е било това послание, а после, в четвърта глава, ще разберем и защо Йона е имал такъв проблем с него. При сравнението на първите стихове на двете глави, трябва да забележим три неща:

1. Ниневия е наречена „големия град“.

2. Бог решава да действа поради злината на Ниневия.

3. На Йона е казано не просто да проповядва, а да предаде точно определено послание.

Ниневия, „големият град“

Не е учудващо, че Ниневия е наречена така, тъй като по онова време тя е била най-могъщият и най-влиятелният град на света. Но в Божието слово има още една съществена информация за нея. Ниневия е била първият град, построен след Потопа.

Ето родословието на Ноевите синове Сим, Хам и Яфет — и на тях се родиха синове след потопа.

Битие 10:1

Синовете на Хам: Хус и Мицраим, и Фут, и Ханаан. А синовете на Хус: Сева и Евила, и Савта, и Раама, и Савтека. А синовете на Раама: Сава и Дедан. И Хус роди Нимрод. Той пръв стана силен на земята. Той беше голям ловец пред ГОСПОДА, затова се казва: Като Нимрод, голям ловец пред ГОСПОДА. И началото на царството му беше Вавилон и Ерех, и Акад и Халне в земята Сенаар. От тази земя излезе в Асирия и съгради Ниневия и Роовот-Ир и Халах, и Ресен между Ниневия и Халах, който е големият град.

Битие 10:6–12

Вавилон и другите географски наименования ни отвеждат към Асирия. Първият построен град е бил Ниневия и тя е описана като

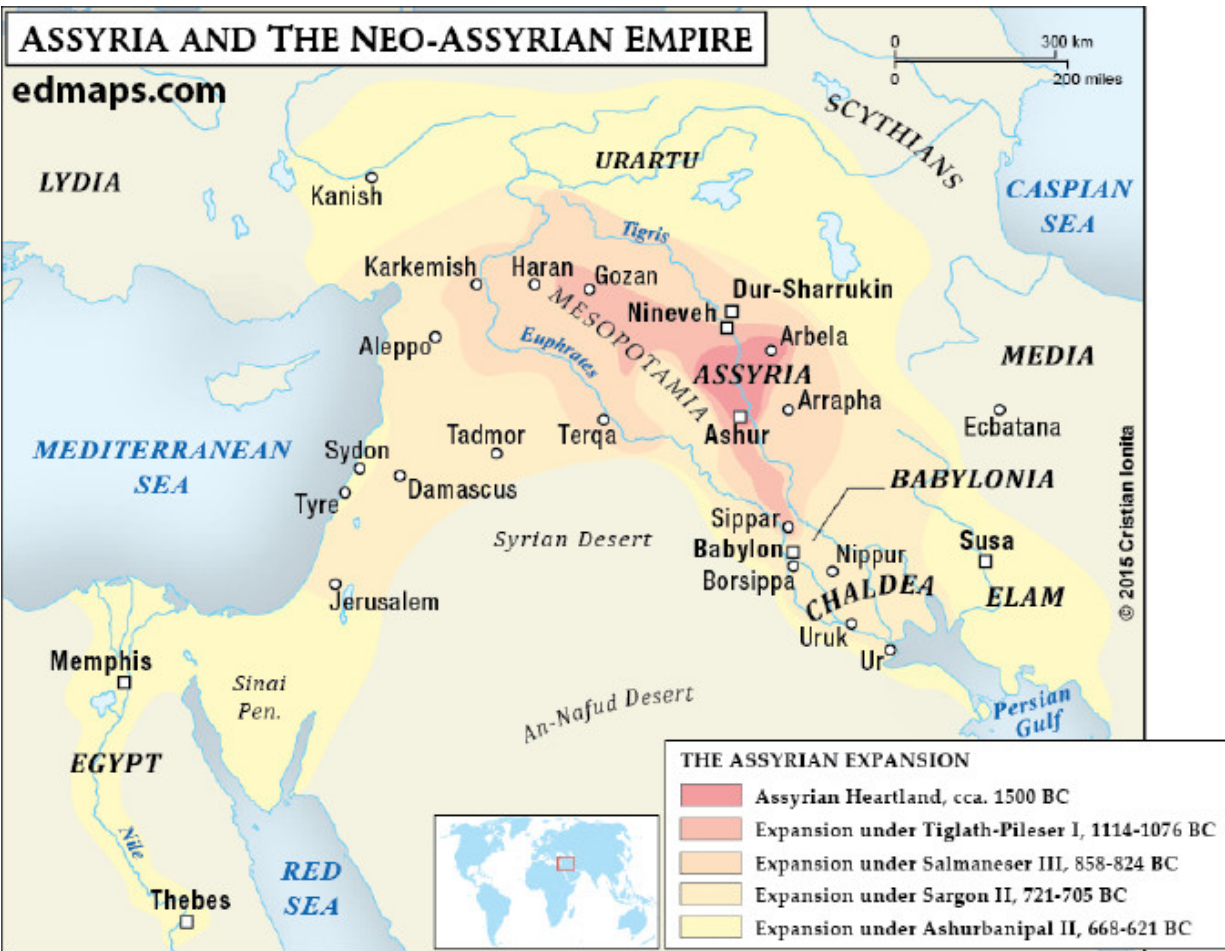

„големият град“. Можем също да отбележим, че Нимрод, основателят на Ниневия, е потомък на Хам, родоначалника на ханаанските народи, които Иисус Навиев е трябвало да унищожи при завладяването на Обещаната земя.

Още от древността Ниневия е била политическият център на управление на Асирия. Изразът „големият град“ може би често е означавал цялата метрополия от Хорсабад (Дур Шарукин) до Нимруд. Във всеки случай, Ниневия е в центъра на целия този конгломерат. Географското положение на Ниневия ѝ е осигурявало контрол върху търговските пътища на изток към Индия и далечните области на Азия, а на запад — към цялото Средиземноморие и Европа.

Повечето от големите асирийски градове са били разположени на източния бряг на Тигър. Изключението е бил Асур, посветен и наречен на името на главния бог в асирийския пантеон — бога на войната.

В днешно време ние имаме предимството, че през 19-ти в. голяма част от величието на древната Ниневия е било пренесено в Британския музей. Останките на Ниневия в съвременния Ирак се намират в едно малко предградие на Мосул.

Независимо от своята древност и стратегическо местоположение Асирия не е била истинска доминираща военна сила чак до началото на девети век пр. Хр. Преди това по-влиятелните народи са били потомците на Ноевия син Сим, арамейците. Това е отделен клон на потомството на Сим, от предците на Авраам. Те са основоположниците на семитските народи, но са били номадски племена. Забележете, че във Второзаконие 26:5 Яков е наречен „скитащ арамеец“.

По времето на завоевателните походи на Иисус Навиев в Ханаан арамейците са били доминиращото население от Сирия до границата на Асирия. Дамаск е бил най-важният град. Във 2 Царе четем за решаващите победи на Давид над арамейците. Така отслабени, те са били отблъснати от Асирия по времето на Соломон. Оттогава нататък арамейците биват наричани сирийци, а властта на Асирия се налага чрез завоевателните походи на двама агресивни царе между 880 и 824 г.

пр. Хр., което е записано в книгите на Царете и Летописите. По това време асирийската нация е имала страховита слава на дивашка и жестока. Асирийците не нападали дадена територия, за да я завладеят, а само за да я плякосват и тероризират. Историкът Г. Рукс описва това по следния начин:

„Асирийците организирали набези. Те желаели най-вече обширни ловни полета... Докато чуждите владения можели да бъдат ограбени и се съгласявали да плащат откуп за независимостта си, нямало причина да бъдат завладявани и управлявани.“

Рукс показва също, че за това дивашко отношение е имало религиозна обосновка. Властта на техния бог Асур се отразявала в победите на неговия земен наместник — царя на Асирия (Ниневия).

2. Привеждаме тези исторически данни, за да подчертаем шока за читателя във втората част на книгата Йона — Бог решава да действа поради злината на Ниневия.

В първата част на книгата видяхме как моряците се обръщат от идолопоклонството си към страх от Яхве — покланят Му се и Му се покоряват. Освен в самото въведение в 1:1–2, в първата част не става дума за добро и зло. Акцентът е изцяло върху Бога (Яхве) и идолите, поклонение и религия. Темата е идолопоклонството.

На този фон от първата част втората представлява шок. Знаем, че асирийците са древен идолопоклоннически народ. Това е ярко обрисувано в пророчеството на Езекиил, което осъжда Северното царство Израил, наречено Оола в Езекиил 23 гл.

Но Оола блудства, когато беше при Мен, и се разпали по любовниците си, по асирийците, съседите, облечени в синьо, управители и началници, всички привлекателни младежи, конници, яздеци коне. И тя насочи блудствата си към тях, към всички най-отбрани от синовете на Асур. И с всички, по които се разпалваше, с всички техни идоли се оскверни.

И въпреки това в трета и четвърта глава на Йона не се споменават идоли или религия. А личното име на Бога (Яхве), дадено на моряците в първа глава, се появява само във връзка със самия Йона. Тези глави просто не се занимават с религията. Божият микроскоп се фокусира върху поведението на асирийците. Бог насочва вниманието ни към тяхната злина.

3. На Йона е казано не просто да проповядва, а да предаде точно определено послание.

Както забелязахме, на Йона е дадено точно определено послание. В първа глава съдържанието на това послание е неясно. Драматичното напрежение се изгражда умело в хода на книгата. Сега, в трета глава, когато Йона неохотно се съгласява, ние научаваме пълното и дефинитивно съдържание на посланието. По-късно (в началото на четвърта глава) ще научим, че точният и пророчески характер на посланието е предизвикал бягството на Йона в първа глава. Но това е второстепенно. Трябва да помним, че книгата не се занимава всъщност с Йона, нито с огромната риба, нито дори с Ниневия. В действителност тази книга ни представя Бога. Макар и кратка, тя неимоверно разширява разбирането ни за Божията мъдрост, милост и Неговия характер. И така, нека изследваме как Божието слово ни води, за да оценим чудното всевластие на Бога в спасението.

ЙОНА 3:3–4

И Йона стана и отиде в Ниневия според словото на ГОСПОДА. А Ниневия беше изключително голям град, който изискваше три дни, за да се обходи. И Йона започна да ходи в града, на един ден път, и прогласяваше, и казваше: Още четиридесет дни и Ниневия ще бъде разорена!

Текстът ни казва, че Ниневия е била град за „три дни път“. Не е ясно за какво точно се отнася това. Древният ограден град не е толкова голям. Но прилежащата населена област вероятно се е простирала и извън стените. А както отбелязахме, под общото име Ниневия вероятно

са се включвали административните сателити Нимруд и Хорсабад, които са били достатъчно близко, за да може да се отиде за три дни пеш до Нимруд на юг и Хорсабад на север от Ниневия. За каквото и да се отнася „обхождането за три дни“, Йона е влязъл в метрополията и е вървял един ден навътре. Изглежда той е влязъл в средата, в оградения с крепостни стени град, където се е намирал центърът на асирийското царство.

Там той проповядва посланието. Текстът ни казва, че е викал силно. А посланието е било просто: „След четиридесет дни Ниневия ще бъде разорена.“ Забележете, че на Йона не се дава опцията да проповядва: „Покайте се, или Ниневия ще бъде разорена.“ Можем с голяма вероятност да предположим, че в първа глава Йона с много по-голяма готовност би се подчинил на първоначалната Божия заповед, ако посланието беше „покайте се, иначе ще бъдете унищожени след един месец“.

Обаче в Божията заповед там няма нито призив за покаяние, нито предложение за спасение. То е просто пророчество за разорението на нацията. Но как откликва асирийската нация на това недвусмислено послание? Какъв е отговорът на тази държава, която боготвори насилието?

ЙОНА 3:5-9

И жителите на Ниневия повярваха на Бога и прогласиха пост, и се облякоха с вретиче, от най-големия им до най-малкия им. И словото стигна до царя на Ниневия и той стана от престола си и свали одеждата си, и се покри с вретиче и седна в праха. И разгласи и заяви из Ниневия с указ от царя и от големците му, казвайки: Хора и животни, говеда и дребен добитък да не вкусят нищо и да не пасат, и да не пият вода! И човек, и животно да се покрият с вретиче и да викат силно към Бога; и да се върнат всеки от злия си път и от неправдата, която е в ръцете им. Кой знае, може Бог да се обърне и да се разкае, и да се отвърне от пламтящия Си гняв и да не погинем?

Нека повторим, тъй като това е съществено за нашето разбиране на езика и посланието на книгата, че тя е оформена в две ясно отграничени половини. В първата половина, където се разказва историята за моряците и огромната риба, ние научихме нещо за Бога и за поклонението. Отбелязахме петкратното повторение на „Яхве“ в контекста на моряците. Нека сега отбележим, че в пасажа 3:5–9 и трите пъти, когато се говори за Бога, Той е наречен „Елохим“. Става дума за същия Бог, но Той не е познат в контекста на интимно поклонение. Оттук можем да заключим, че изразните средства в първата половина на книгата ни навеждат на мисълта за поклонение, или религия. Във втората половина акцентът е по-различен. Прави впечатление липсата на религиозни изрази. Вместо това се набляга на доброто и злото. Това изпъква ясно, а на едно място дори шокиращо, в еврейския текст.

Бездната между добро и зло преминава през човешкото сърце. Бог е единствен и човекът трябва да има правилното взаимоотношение с Него. Асирийците в Ниневия знаели, че начинът, по който живеят, е неправилен. Те имали съвест, която им казвала, че поведение като тяхното е зло. Божието послание ги изправило пред действителността, че не са всемогъщи, колкото и арогантно да демонстрирали силата и властта си. И в резултат от тази конфронтация с Божията реалност те се облекли с вретича като знак на скръб. Но още по важно — отвърнали се от злото си поведение. Можем да забележим, че Йона като че ли дори е излишен. Това, което предизвиква промяната у хората е „словото“ (виж ст. 6) — очевидно Божието слово, а не това на Йона. Това става ясно и от ст. 5, където се казва, че „жители на Ниневия повярваха на Бога“.

Ние често казваме, че за да се спаси човек, е нужно да има вяра в Бога, да вярва в Исус. Но какво означава това? Ние го поставяме в рамката на необходимостта да се покланяме на Бога. Ако книгата Йона се състоеше само от първите две глави, лесно бихме могли да се задоволим с такова обобщение. Втората част обаче показва, че не е достатъчно да кажем, че вярваме в Бога или в Исус. Ниневийците са осъзнали, че поведението им е отвратително пред Бога, и че трябва да го променят. Те трябвало да се покаят. Покаянието не е модерно в днешно време. Но това е единственото нещо, което можело да отвърне катастрофата от тях. И покаянието не било просто използване на думите грях и праведност. То представлявало отвързване от греха и

признаване (и възприемане) на Божията праведност. И как приел Бог тяхното покаяние?

ЙОНА 3:10

И Бог видя делата им, че се обърнаха от злия си път, и Бог се разкая за злото, което беше говорил, че ще им направи, и не го направи.

Понякога Богът на Стария Завет се представя като студен и отмъстителен, суров и непростителен Бог. Това не може да бъде по-далеч от истината. Богът на Стария Завет е същият Бог, който е и в Новия. Той винаги копнее хората да дойдат при Него в покаяние и да променят нагласата и поведението си. Бог разкрива сърцето Си в Езекиил:

Но ако безбожният се обърне от всичките грехове, които е вършил, и пази всичките Ми наредби и постъпва право и праведно, той непременно ще живее, няма да умре. Всичките му престъпления, които е извършил, няма да му се помнят; заради правдата, която е вършил, ще живее. Имам ли Аз благоволение в смъртта на безбожния? — заявява Господ БОГ. — Не ли по-скоро в това, да се обърне от пътя си и да живее?

Езекиил 18:21–23

Бог желае хората да дойдат при Него за прошка и живот. Когато Той действа с нас, ние може да се чувстваме, както Йона в корема на рибата, да ни се струва, че животът е тежък, че нямаме бъдеще и цел. Йона обаче научава, че Бог всъщност не го преследва, а действа, за да го спаси. И ниневийците също откриват, че когато се отнесат сериозно към Бога и се обърнат от злите си дела, Бог с готовност ги пощадява.

Една от най-силните критики към историческата достоверност на книгата Йона се основава на факта, че няма никакви сведения в Ниневия или в която и да било друга част от Асирия да е съществувало

поклонение на Яхве или някакви следи от изповядване на юдейската религия. Но внимателният прочит на текста ни показва, че книгата не твърди, че ниневийците са променили религиозното си поведение. Ако не беше наблягането в първа глава на факта, че моряците се обръщат да се боят от Яхве и да Му се покланят, би било лесно да пропуснем обстоятелството, че в трета глава изобщо не се споменава Яхве или някакво религиозно поклонение. Учудващо е, но не се казва, че асирийците са променили религията си. Така че книгата Йона не може да бъде отхвърлена, защото не се намират свидетелства за нещо, което тя изобщо не твърди (смяна на религиозната практика в Ниневия). Това обаче придава още по голямо значение на шокиращото изказване на Исус в Евангелието според Лука:

Ниневийските мъже ще се явят на съда с това поколение и ще го осъдят, защото се покаяха чрез проповедта на Йона; а ето, тук има повече от Йона.

Лука 11:32

Няма исторически сведения за промяна на религията в Ниневия, и въпреки това Исус заявява, че ниневийците ще устоят в съда, защото са се покаjali и са променили поведението си. Така ли е и с нас? Кое е важно — религията ни или отношението ни към Божиата праведност? Има значение как живеем. Добре би било да научим, че поведението ни е много по-добър индикатор за това, което вярваме в сърцето си, от всякакви религиозни думи, които бихме използвали. Не можем да кажем, че сме „християни“ или „спасени“, ако не ни е грижа как се държим. Ако познаваме Бога (чрез вяра), разбираме какъв е Бог. И ако имаме живота от Бога в себе си, трябва да искаме поведението ни да бъде съобразно на Неговия характер. Ако живеем по начин, който Бог не одобрява, трябва да променим поведението си, точно както са направили жителите на Ниневия. Но нека се върнем на историята на Йона, тъй като има да откриваме още много неща.

ЙОНА 4:1-4

А това раздразни Йона много лошо и той се разсърди. И се помоли на ГОСПОДА и каза: О, ГОСПОДИ, не беше ли това думата ми още когато бях в страната си? Затова побързах да бягам в Тарсис, защото знаех, че Ти си Бог милостив и състрадателен, дълготърпелив и многомилостив, и се разкайваш за злото. И сега, ГОСПОДИ, моля Ти се, вземи душата ми от мен, защото е по-добре да умра, отколкото да живея! А ГОСПОД каза: Добро ли е да се сърдиш?

Първо можем да забележим, че в този разговор Йона нарича Бога с личното Му име Яхве (ГОСПОД) и Го описва като милостив и състрадателен. Но в това описание на Божията природа Йона не просто обобщава какъв мисли, че е Бог. Той може лично да е изпитал Божията милост и състрадание в случката с рибата, но Йона не е измислил това описание. Самият Бог се представя така в Изход 34. Когато Мойсей се озадачава от привидния конфликт между Божията праведност и Неговото поразително великодушие, той моли Бога да му покаже какъв е в действителност (Изх. 33:18: Тогава Мойсей каза: Моля Те, покажи ми славата Си!) Бог се съгласява да даде на Мойсей частично откровение на пълнотата на Своя характер и природа. Четем за това в Изход 34.

И ГОСПОД слезе в облака, застана там до него и провъзгласи Името ГОСПОД. ГОСПОД мина пред него и провъзгласи: *ГОСПОД, ГОСПОД, Бог състрадателен и милостив, дълготърпелив и многомилостив, и истинен, който пази милост за хиляди поколения, прощава беззаконие, престъпление и грях, но никак не оставя ненаказан виновния, въздава беззаконието на бащите върху децата и върху внуците им до третото и до четвъртото поколение.*

Изх. 34:5–7

Йона е познавал Бога отблизо. Той е знаел истината за Неговата благодат и милост и е знаел, че Бог копнее за покаяние в човека, така че да може да му даде изобилно прошката Си. Точно това познаване на Бога е подтикнало Йона да бяга в Тарсис в първа глава. В трета глава виждаме, че Йона послушно, макар и с нежелание, отива в Ниневия и предава точното послание, с което е натоварен от Бога. Това послание е, че след четиридесет дни Ниневия ще бъде разрушена. Но когато Йона проповядва това остро послание, то оказва драматичен ефект върху ниневийците. Започвайки от царя и надолу всички жители променят поведението си и Бог ги пощадява.

Йона обаче е объркан и разстроен. Силните изрази, използвани в първи стих, всъщност говорят, че Божията милост, оказана на Ниневия е нещо *зло*. Помнете, че езиковият акцент на тази половина от книгата е върху доброто и злото, а не върху религиозното поклонение. Описанието на реакцията на Йона по този начин подчертава шокиращото и драматично напрежение, създадено от изразните средства. Така се е чувствал Йона, така е възприемал това, което се е случило.

Един повърхностен прочит на текста би могъл да подведе читателя да предположи, че Йона просто не е можел да приеме, че Божията благодат и прошка се дава на някой друг освен на израилевите синове. Но тепърва ще открием, че Йона не е бил враждебно настроен към мисълта, че Ниневия ще бъде спасена. Той е бил разстроен от начина, по който Бог действа. Бил е убеден, че Бог прави голяма грешка. Положението било толкова лошо, че Йона поискал да умре. Какво би могло да отчае Йона до такава степен? Неговата нагласа има два елемента.

Първо, Йона е пророк, а пророците трябва да говорят истината. На единственото друго място в Стария Завет, където се споменава Йона (4 Царе 14:25), той е описан като пророкът, правилно предсказал военния успех на цар Еровоам. Проверката за истинността на един пророк е била дали пророчеството му ще се сбъдне. В книгата Второзаконие този тест е даден като критерий за различаване на истинските от лъжливите пророци.

Но пророкът, който дръзне да говори в Моето Име слово, което Аз не съм му заповядал да говори, или който

говори в името на други богове, *този пророк да умре!* И ако кажеш в сърцето си: Как ще познаем словото, което ГОСПОД не е говорил? — *когато някой пророк говори в Името на ГОСПОДА и словото не стане или не се изпълни, това е слово, което ГОСПОД не е говорил;* пророкът го е говорил самонадеяно; да не се боиш от него.

Втзк. 18:20–22

Ако някой пророк е говорил нещо в Името на Господа, а пророчеството му не се е изпълнило, тогава хората щели да знаят, че той е лъжлив пророк, и е трябвало да го убият. Йона току-що бил пророкувал за Ниневия нещо, което нямало да се сбъдне, понеже Бог бил решил да пощади ниневийците. Йона имал причини да е разстроен. Бог го поставял в положението на лъжепророк, а за такива се полагало смъртно наказание. И затова Йона казва: „Направо можеш веднага да ме убиеш.“

Бог пита Йона дали има причина да се сърди. Йона не отговаря. Той явно смята, че Писанието дава отговора вместо него. Но това не е всичко. Не само евентуалните последствия за самия него притесняват Йона. Той също така се бои, че Бог се излага. Думите му са, че точно затова е тръгнал да бяга за Тарсис, защото е знаел какво ще стане. Знаел е, че Бог е състрадателен и ще пощади Ниневия, но същевременно посланието, което Бог му е заповядал да предаде, е било недвусмислено: „След четиридесет дни Ниневия ще бъде разорена.“ Според него това, което Бог е направил, е лошо (зло) — и за Йона, и за Бога. В заключителното си изследване ще открием, че Йона е смятал, че Бог прави голяма грешка, защото ниневийците щели да се върнат към предишните си пътища, когато видят, че разорението няма да се случи. И така Бог би изглеждал като глупак.

ПОСЛАНИЕТО ЗА НАС ОТ ТОЗИ ЕПИЗОД

В заключение на това изследване бих искал отново да предложа някои въпроси за лично размишление.

1. Бог пита Йона: „Добро ли е да се сърдиш?“ Забелязваме, че Йона не отговаря. Какъв отговор би трябвало да даде? Божието Слово

заповядва да се убие човек, който пророкува лъжливо. Защо Йона не е трябвало да се сърди?

2. Изумителният аспект на тази книга е, че Йона е познавал достатъчно добре Бога, за да знае предварително, че това пророчество няма да се сбъдне. За Йона Бог и Неговото слово са реални и сериозни. Колко сериозно четем ние Божието слово? Има ли то връзка с нашия живот днес? А цялото ли слово има връзка? Да го почитаме ли в пълнотата му, или да игнорираме неудобни негови части и да им намираме „разумни“ обяснения?

3. Важно ли е покаянието в днешно време? Дали то е еднократно признание, че Бог е прав, а ние сме греховни и несъвършени, или засяга из основи нашите ценности, нагласи и поведение впоследствие, дори и след като сме „новородени“ и „спасени“? Може ли „вярата“ да означава нещо, ако липсва покаяние?

ЙОНА 4:1–11

В предишното изследване вече разгледахме първите четири стиха на четвърта глава и желанието на Йона да умре. След като става ясно, че Бог е верен на Своята природа (милостив и състрадателен, дълготърпелив и многомилостив, и който се разкайва за злото), а не такъв, който (според Йона) държи на словото Си (пророчеството за разрушението на Ниневия), Йона предизвиква Бога да го убие, както е заповядано във Второзаконие 18:20–22. Мекият въпрос на Бога дали Йона има някакво право да се сърди, не получава отговор, поне не с думи. Вместо това Йона отива да чака доказателство, че той е бил прав, а Бог е направил голяма и лоша грешка.

С това стигаме до финалния епизод на книгата. Вече открихме Бога, който се грижи за отделни хора — в опитностите на моряците и на Йона. Видяхме как Бог използва най-странни средства и прави изумителни усилия, за да достигне и спаси (от греха, идолопоклонството и от самите тях) и онези, които никога не са Го познавали, и онези, които вече Го познават. Той търси тези, които не Го познават, и ревнува за тези, които вече са Му се предали. Бог е Бог на спасението и спасението принадлежи на Него. Сега, в последната част на книгата, ще открием колко е необходим такъв Бог за човека. Човекът има абсолютна потребност от Бога. Алтернатива няма. Той е необходимост.

Ще открием това в може би най-изкусно сбития урок, който срещаме в литературата. В него Бог умело повдига завесата и разкрива какъв би бил истинският ужас за човека, ако нямаше такъв Бог. И накрая ще разгледаме привидно внезапния и незавършен край на книгата. Така ще видим книгата Йона като жизненоважна част в механизма на откровението на Божията мъдрост и трансцендентност^[1] в историята на спасението и ще разберем, че Богът на спасението, от когото се нуждаем повече, отколкото можем да осъзнаем, е действително Богът, който Е. Той е Яхве, изцяло себедостатъчният. Затова Той е над всички неща и все пак Той е Онзи, в когото всички

неща се крепят (Кол. 1:17). Той е от вечността и за вечността и привидно грамадните проблеми, които ни тревожат, са само глина в ръцете на Грънчаря, който „седи над кръга на земята и жителите ѝ са като скакалци“ (Исая 40:22).

Божият урок започва с разказа за втория път, когато Йона пожелава да умре. Но трябва да прочетем текста внимателно и да не се опитваме да го нагласяме към собствените си предположения за това, какво иска да ни каже. Ако четем подробно, ще видим, че Бог всъщност вкарва Йона в положението да поиска да умре. Това негово желание идва като пряко следствие от Божиите действия. И това е, понеже Бог иска да изяви една безкрайно важна истина — не само на Йона или на хората, живели след него, а особено подчертано на самите нас, в нашето време. Тази истина е абсолютната реалност на нуждата на човека от Бог, който е Съдия и Спасител.

ЙОНА 4:5

И Йона излезе от града и седна на изток от града, и си направи там колиба, и седеше под нея на сянка, докато види какво ще стане с града.

Четиридесетте дни от пророчеството на Йона още не били изминали. Затова Йона излязъл на изток от града (в обратна посока на родината му) и седнал да наблюдава Ниневия. Повечето преводи на Библията гласят, че Йона е чакал да види какво ще се случи със града. Това е съвсем правилен превод на еврейския текст и той предполага, че Йона е искал да даде на Бога време да преосмисли решението Си и все пак да удържи на думата Си и да разруши Ниневия, както е принудил Йона да проповядва. Има обаче една подробност, която прави това разбиране не твърде вероятно. Проблемът е мястото, което Йона избира, за да изчака. Той излиза на изток от града и там си прави някакъв груб подслон. Това означава, че градът и голямата река се намират между Йона и пътя му към дома. Ако Ниневия ще бъде разорена, Йона ще се окаже на най-неподходящото място. Изборът на това място също би трябвало да разсее всякакви подозрения, че

първоначалното нежелание на Йона да отиде в Ниневия се дължи на страхливост. На Йона не му е липсвала смелост.

Има обаче и друга възможност за превод на ст. 5. Той се предпочита от изследователите, които разглеждат текста като сложно единство и се среща например в Новата американска стандартна Библия (NASB). Йона излиза да види какво ще стане във града. Тъй като Йона познава характера и щедростта на Бога, той знае, че Ниневия няма да бъде разорена. Неговото притеснение изглежда е, че след като четиридесетте дни изминат и разорението не се случи, ниневийците ще се отвърнат от покаянието си и ще стигнат до заключението, че Бог е само въздух под налягане. Така Бог ще се изложи като глупак, а неговият пророк ще излезе лъжец. Йона се чувства объркан, наранен, изоставен като безполезен. Но начинът, по който Бог му отговаря, е многозначителен — макар и на пръв поглед да ни изглежда тривиален.

ЙОНА 4:6-8

И ГОСПОД Бог определи едно растение, което се издигна над Йона, за да бъде сянка над главата му и да го избави от раздразнението му. И Йона се зарадва твърде много за растението. Но Бог определи един червей на зазоряване на следващия ден, и той изгриза растението и то изсъхна. И когато изгря слънцето, Бог определи горещ източен вятър и слънцето хапеше главата на Йона, и той изнемогваше и поиска за себе си да умре, и каза: По-добре е да умра, отколкото да живея!

ЙОНА 4:9

А Бог каза на Йона: Добро ли е да се сърдиш за растението? И той каза: Добро е да се сърдя, даже до смърт.

Първоначалната ни реакция на тези стихове може да бъде да порицаем Йона за това, че е себичен и капризен, защото се сърди, че загубата на хубавата сянка на растението го излага на изгарящото слънце. Така обаче пропускаме точния детайл от Божия въпрос към Йона в текста. Трябва грижливо да обърнем внимание на факта, че Бог не пита Йона дали има причина да се сърди за неудобството, което отново преживява. Такъв въпрос бихме могли да очакваме, но това не е въпросът, с който Бог предизвиква Йона. Точният въпрос е „добро ли е да се сърдиш за *растението*“. Като размислим за това, започваме да разбираме, че Бог не си играе с Йона. Бог не провокира човека за Свое развлечение (сравни Яков 1:13).

Съдбата на растението, а не личният му дискомфорт предизвиква раздражението на Йона и второто му желание да умре. От това виждаме, че това желание на Йона за смърт е резултат от целенасочения нагледен урок, който Бог му преподава чрез растението, червея и изгарящия източен вятър. Бог има два урока за него. Той иска Йона (а чрез него и всички читатели на книгата му) да видят трансцендентността и мъдростта на Бога на благодатта, любовта и милостта. Но първо Бог ни показва нашата абсолютна нужда от един такъв Бог. Той прави това, като изтъква откритието на Йона, а именно безнадеждността на алтернативата. Какво би струвал един живот, ако не съществува трансцендентен Бог?

Разгледайте последователността на събитията. Докато Йона седи и чака цял месец под жаркото слънце и се опитва да си стъкми някаква що-годе сянка, Бог се намесва и чудодейно прави над него да израсте някакво растение с големи листа. То създава истински заслон и облекчение на Йона. Явно Йона го харесва. Но тъкмо когато го е харесал, оценил го е и е свикнал с него, Бог изпраща червей, който го унищожавя. И за да се подсили ефектът от изсъхването на растението Бог изпраща и изгарящ източен вятър, който прави жегата непоносима. Измъчван и от слънцето, Йона стига отвъд границата на търпението си. Той пожелава да умре.

Текстът ни казва, че и това желание е породено от гняв. И за втори път Бог запитва Йона дали е право да се гневи са растението. Забележете отново многозначителния въпрос на Бога дали Йона има право да се сърди за съдбата на растението. Тук фокусът е върху унищожението на растението, а не върху съдбата на Йона. Бихме

могли да формулираме Божия въпрос и така: „Праведен ли е твоят гняв?“ Йона (който в ст. 4 не отговаря на Бога), сега заявява: „Да, сърдя се така, че съм готов да умра!“

Йона ни най-малко не проявява каприз. Всъщност неговата реакция е резултат от една мъдрост, която вече е изгубена от миросгледа на съвременния човек. Поуката, която можем да извлечем от този разговор между Бога и Йона, е изключително актуална и днес — поука, върху която би било добре да размислят всички, които твърдят, че няма Бог. Растението е било добре дошло за Йона и му е донесло голямо облекчение. Обаче е загинало. Причината за гнева на Йона е, че то е било унищожено без никаква причина или оправдание. Ако нещо полезно може да бъде безпричинно унищожено, то значи светът е подвластен на несмислени, неразумни, случайни сили. В такъв случай животът би бил безсмислен. Случайността е бог и следователно няма място за човешки същества, сътворени със способността да разпознават мъдростта и да общуват с Божеството.

Нашите житейски дни (в един свят, управляван от безцелната случайност) може би ще съдържат някои бегли епизоди на радост (както облекчението, което растението е донесло на Йона), но в крайна сметка те ще завършат в случайната безсмисленост. Съсредоточването в собствения ни земен живот, което виждаме в Екл. 8:15 (Затова и аз похвалих веселието, защото няма нищо по-добро за човека под слънцето от това, да яде и да пие, и да се весели. И това ще му остане от труда му в дните на живота му, които Бог му дава под слънцето.) и в Лука 12:19 (Душо, имаш много блага, натрупани за много години. Успокой се, яж, пий и се весели.) може да убие за известно време чувството за безсмисленост, но не може да отнеме окончателната празнота. Какъв е смисълът да се живее в един свят, контролиран от сляпа и безцелна случайност, свят, в който няма нито ред, нито крайна цел? Ако добрите неща загиват по случайност, какъв е смисълът на живота? Ако няма порядък, няма цел и няма правосъдие, тогава явно не може да има справедливост и надежда. Хората могат да се залъгват с мечти за светло бъдеще, но реалността е, че човекът никога не може да създаде истинско добро. И всички, които са загинали (стъпкани, оскърбени и онеправдани) по пътя към това несъществуващо добро, са като растението на Йона — унищожени безсмислено, без цел и без

надежда. Ако в света няма ред и правда, животът е в крайна сметка безсмислен.

Човекът, като създание, способно да се наслаждава на мъдростта и да съзнава Божията слава, не може да живее в състояние на безсмисленост (ако не е заслепен от някаква заблуда). Йона не е сляп и ако животът ще е безсмислен, то адекватната реакция е да не го искаш. Йона се сърди, че растението, от което е имало само полза, е било унищожено безпричинно. За разлика от съвременния човек Йона е бил наясно, че ако това е животът, то той е ненужен и безполезен за „хомо сапиенс“. Човекът, надарен с разум и способност да различава и усвоява мъдростта, с възможността да се докосне до Божеството, не може да намери мир в една безцелна вселена. Затова Йона категорично не иска нищо от един такъв свят. Той все едно казва: „Спрете света и ме оставете да сляза. Това е безсмислено.“ По същество той заявява на Бога: „Смъртта е по-добра от (такъв) живот.“

„Спрете света и ме оставете да сляза“^[2] е популярна песен от шестдесетте години на миналия век. Изразът може да е просто удачно словосъчетание, но аз подозирам, че то дълбоко засяга в сърцето мнозина, които и в днешно време избират самоубийството — поради душевно отчаяние, а не телесно страдание. Такива хора са бомбардирани от култа на безбожието. Той им заявява, че няма Бог, няма сътворение, няма нито ред, нито дизайн, нито цел във вселената, няма нищо отвъд този живот и няма окончателен съд. Хората, които избират самоубийството, са осъзнали, че този модерен цар на умовете всъщност е гол, както в приказката на Андерсен. Те са престанали да вярват на хвалбите, арогантните самоизтъквания и баналните обещания за по-добро бъдеще и са прозрели, че един свят без Бог, без порядък и без праведен съд е безсмислен. И като Йона те избират да се махнат от него.

Затова ние можем да ликуваме от радост, че Библията категорично ни уверява, че светът не е подвластен на безсмислената случайност. Нека сега видим как Бог показва, че светът е под властта на любящата милост на Бога, в чиято трансцендентност ние можем да имаме душевен покой.

ЙОНА 4:10–11

И ГОСПОД каза: Ти пожали растението, за което нито си се трудил, нито си го отгледал, което се роди за една нощ и за една нощ загина. А Аз не трябваше ли да пожаля Ниневия, големия град, в който има повече от сто и двадесет хиляди души, които не могат да различават десницата си от левицата си, и много добитък?

Мнозина критици на книгата Йона твърдят, че тя остава незавършена, че няма заключение. Това несъмнено означава, че те пропускат величествения, но същевременно деликатен аргумент, пред който Господ изправя Йона. Йона се притеснява заради безсмислената загуба на нещо полезно. Сега Бог първо му посочва очевидната истина, че Йона не е направил нищо за това растение. Нито го е посадил, нито го е направил да порасне. Той се е възползвал от него. Оценил го е като нещо добро и се е ядосал за безсмисленото му загиване. Но после Бог сравнява състраданието на Йона към това растение със Своето състрадание към Ниневия. Но какво всъщност е сравнението? Дадени са ни първото и последното звено на една по-дълга аргументация.

1. Йона е загрижен за растението — въпреки че няма заслуга за израстването му.

4. Не би ли трябвало Бог да е загрижен за Ниневия, която е много по-важна от едно растение?

И така, аргументацията е записана в съкратен вид, но ако размислим внимателно, ще разберем какви са „липсващите“ звена.

1. Йона не се е трудил за растението.

2. Господ е Този, който е направил растението да поникне.

3. По същия начин, без Йона да знае, Бог е действал върху Ниневия.

4. Затова в Божиите очи няма причина да се унищожи покаяната Ниневия — не повече от растението.

Забележете, че Бог не е пожалил Ниневия просто така. Ако градът е продължил да упорства в злината си, би имало причина да бъде унищожен. Бог посочва на Йона, че той не се е трудил за растението — и това очевидно предполага, че Бог се е потрудил. Той е направил растението да поникне и да израсте. По същия начин Бог е работил и в сърцата на жителите на Ниневия и ги е довел дотам, да

осъзнаят, че начинът им на живот е зъл и неправилен в Божиите очи. Йона просто е имал привилегията да бъде катализаторът. Бог ги е подтикнал към покаяние и те са се покаяли. Оттам Бог аргументира с неоспорима логика, че би било както неправилно, така и безсмислено да унищожи един покаял се град като Ниневия — също както да унищожи едно полезно растение (освен като нагледен урок за Йона).

Йона можел да оцени, че безпричинната загуба на едно полезно растение е безсмислена, нелогична и неправилна. Бог се съгласява с него и го довежда до разбирането, че по същия начин би било неправилно да се „похаби“ един град от сто и двадесет хиляди жители без причина. Ниневия се е покаяла, променила е характера си. В известен смисъл Ниневия е била разрушена или разорена. Тя вече не е столица на една култура, боготворяща необузданото насилие. Чрез Своята благодат и милост Бог не само е извършил чудото на спасението, като е демонстрирал, че „спасението е на Господа“, но също е потвърдил истинността на Своя пророк. Йона не подлежи на осъждането от Второзаконие 18:20–22, тъй като не се е оказал лъжепророк. Пророчеството му се е сбъднало, но не по начина, който Йона отначало е очаквал (както може би и повечето читатели на книгата му).

---

[1] т. е. Бог е извън творението и историята, а не част от тях ↑

[2] Stop the world and let me off,
<https://www.youtube.com/watch?v=vnn7Hs6aHEM> ↑

РОЛЯТА НА КНИГАТА ЙОНА

Сега можем да се запитаме какво се очаква да разберем от книгата като цяло. Вече отбелязахме, че Бог два пъти повтаря описанието „големия град Ниневия“ (в 1:2 и 3:2). Ниневия не просто е била столицата на една могъща по онова време нация. Според Битие 10:11–12 тя е първият град, съграден след Потопа. Ниневия е била първият (велик) световен град. Тя е била най-древното царство (или народ) и въпреки че не винаги е доминирала региона, тя символизира и началото, и кулминацията на всичко, което човекът може да сътвори без Бога. А по времето на Йона Ниневия е била не просто исторически и символично градът номер едно в света. Тогава тя е доминирала целия познат свят и политически, и военно. Така че фактът, че Бог обръща този град, показва, че за Него няма „забранена територия“. Със Своята правда, благодат и милост Бог може да проникне във всяка крепост на неправда, безбожие или просто невежество. И днес Бог е в състояние да достигне навсякъде, до всеки народ на земята. В тази история Бог позволява на Йона да участва в това дело, но, както видяхме, делото е Божие от началото до края. Бог не се е нуждаел от Йона. Той не се нуждае и от нас, но дава на Своите хора привилегията да споделят това, което Той върши, ако ушите им са отворени да чуят, когато Той ги призове.

Това е величествено послание, което виждаме в тази книга — ако описаните в нея събития действително са се случили. Ако историята, записана в книгата Йона е истинска, ние трябва в дух на поклонение да преосмислим своето страхопочитание пред Божията трансцендентност. Ако обаче книгата Йона не е исторически достоверна, тогава това заключение е просто хипербола. То нито може да подтикне читателя към смирено поклонение на Бога, нито да му даде увереност да служи на Бога в средата на арогантен и агресивен хуманизъм.

Можем ли в такъв случай да определим дали книгата Йона е истинска история, или измислица? И как? Много читатели на книгата,

които са вече християни, може да не се нуждаят от друго доказателство освен свидетелството на Исус в Матей гл. 12 и 16 или Лука гл. 11. Но за други това нито е ясно, нито решаващо и главният проблем продължава да бъде, че в анализите на самите асирийци няма никакви сведения за обръщане към Бога на Израил. Това обаче не означава, че няма исторически свидетелства, защото, ако изследваме библейските данни в светлината на асирийските исторически сведения, се явява едно косвено свидетелство, което с основание можем да считаме за многозначително. Всъщност аз дори смятам, че това свидетелство показва събитията в книгата Йона като ключови за цялата история на спасението, което ни води до още по-голямо разбиране на славата на Божията трансцендентност.

Когато поместим тази книга в цялостното библейско откровение на историята на спасението, можем да видим, че описаните в нея събития са централни за даването на Божиите обещания на Авраам в Битие 12:1–3. Бог съгражда една нация от потомците на внука на Авраам, Яков (Израил). Дава им земята, която е обещал на Авраам. Но още преди дори да са стъпили в тази земя, Бог им дава ясни предупреждения какво ще се случи, ако се отклонят от страха от Бога, и пророчества за прогонване от земята (виж Второзаконие 28:15, 36, 49, 54). По-късно, когато народът Израил е разделен на две царства, Бог изрично казва на жителите на северното царство в дните на първия цар, че ще отидат в изгнание на изток от река Ефрат.

ГОСПОД ще порази Израил, както тръстика се клати във водата, и ще изкорени Израил от тази добра земя, която даде на бащите им, и ще ги разпръсне отвъд реката Ефрат, понеже направиха ашерите си и разгневиха ГОСПОДА. И ще предаде Израил заради греховете на Еровоам, с които съгреши и с които въведе Израил в грях.

3 Царе 14:15–16

От писанията на други ранни пророци научаваме, че Асирия ще изпълни присъдата над северното царство Израил. Виж пророчествата на Амос и специално на Осия (5:13, 7:11, 8:9, 9:3, 10:6, 11:11, 12:1 и 14:3). Сега ние изучаваме тези пророчества почти три хиляди години

по-късно. Затова за нас е трудно да оценим ужаса, който тези предсказания за ролята на Асирия в живота на израилевото царство биха предизвикали по онова време. Всеки, който сериозно изучава Божието слово, би бил ужасен и потресен. Би изглеждало, че Бог осъжда десетте племена на израилевото царство на страшна съдба на унищожение, тъй като тогава Асирия е била безспорният водач в суетата, жестокостта и бруталното насилие.

Вече отбелязахме, че малко преди времето на Йона Асирия се е издигнала под суровото водачество на Ашурбанипал II и Салманасар III и между 880 и 825 г. пр. Хр. е станала сила, пред която са треперели всички околни народи поради грабителските набези и дръзките и брутални жестокости. Подробности можем да намерим в една сбирка на древни асирийски текстове, публикувана от университета в Чикаго през 1926 г. под заглавието „Древни записи от Асирия и Вавилония“. Там четем хвалбите на Салманасар III, който описва своята запазена марка на показна жестокост. Освен „обичайните“ военни насилия тези асирийски водачи оставяли своя печат след всеки набег. Пред портите на всеки завладян град те струпвали една или повече купчини отрязани глави на мъжете от града. Отнасяли всичко ценно и оставяли след себе си само опустошение и смърт.

Това ли щяла да бъде съдбата на израилевото царство? Можел ли Бог да остави народа Си на такава участ? Какво мисли Бог за такава жестокост, можем да разберем от Неговата реакция, след като Ииуй имитира запазената марка на Асирия, когато изстребва рода на Ахав (виж 4 Царе 10:1–8). Божието неодобрение на такова невъздържано насилие се вижда от Осия 1:3–9 и то достига дотам, че Бог се разграничава от такъв народ. Несъмнено Бог не би обрекъл по-голямата част от израилевите синове (десет племена) на пълно изстребление?

Това е моментът, в който книгата Йона става ключова в разкриването на мъдростта и всемогъществуването на Бога. Чрез посещението на Йона Бог променя не религията на Асирия, а поведението и характера ѝ. Трансформацията е била така чудотворна, както и неочаквана. Така в следващите около петдесет години асирийците са станали народ, който Бог е могъл да използва, за да вземат в плен северното царство Израил с цел наказание и поправка. Преди Йона да дойде в Ниневия, асирийската нация е била напълно

неподходяща за такава задача. След Йона поведението на асирийците се е променило до неузнаваемост. Както казва един учен (J Magonet): „На асирийците дължим изобретението на военната тактика да се изкореняват големи групи население, да се заселват на друго място и да се заместват с други покорени народи.“ (*Form and Meaning*, стр. 175). Степента на промяна е изумителна. Асирийците вече не опустошаваха и разрушаваха, дори не депортираха хора в робство и мизерия. Ако интерпретираме 4 Царе 17:5–6 в светлината на 4 Царе 18:31–32, където Сенахирим обяснява политиката на депортация (виж също Исая 36:16–17), можем да предположим, че след преселението израилтяните вероятно са попаднали дори в по-добри условия на живот, отколкото са имали в Самария.

Има и още една добавка към наблюдението на Магоне. На Йона (или по-точно на Бога посредством Йона) се дължи, че една нация, почута с практиката си да опустошава, изстребва, заробва и разорява с потресаваща жестокост, се трансформира в сила, която ефективно и същевременно с известно човеколюбие колонизира околните народи. От това несъмнено можем да видим, че има убедителни, дори неоспорими исторически свидетелства за историята на Йона, разказана в тази книга.

В началото на това изследване видяхме забележителното място, което книгата Йона заема в обредите, с които се празнува Йом Кипур. Може би сега разбираме колко уместно е това, като излагане на истината, заявена от Йона в 2:9: спасението е при ГОСПОДА. Това означава много повече от това, че Бог „притежава“ спасението. Той е автор на спасението (Евреи 2:10, 12:2). Той се е борил за него, издействал го е и го цени. В Неговите ръце спасението е сигурно. Светът е Неговото мисионерско поле. Това обаче не е краят на Божието откровение, струящо през книгата Йона. Остава предизвикателството да размислим какво би било значението на книгата. За да изследваме това, трябва да погледнем отвъд времевата рамка на самата книга.

Има продължение на историята на Асирия, първата голяма световна нация. Бог е променил този народ, простил му е и го е използвал, както става ясно от 1 Летописи 5:25. Но това не е всичко. Бог не просто е използвал асирийците, а те са знаели, че са Божия инструмент, въпреки че в Библията не ни е казано как са разбрали това. Но фактът, че са действали по заповед на Бога, по-късно се

потвърждава косвено от Сенахирим. Чрез тях Бог е наказал израилевото царство и е придвижил напред Своя план за историята на спасението. Но не след дълго арогантността на асирийците се проявила отново. Те решили, че името Яхве е полезно средство, което може да бъде добавено към техния арсенал от тактики. Знаейки, че Бог (Яхве) ги е използвал във връзка с Израил, те сами си дали напътствия от името на Яхве да нападнат и южното царство Юда. В началото на изследването си видяхме, че Бог е довел моряците до познаване на Яхве и почит (страх) към Него. Сега асирийският цар се опитва да си присвои това интимно име на Бога, но от начина, по който говори, не се вижда почит към Него. Асирийците се опитвали да направят Бога свой слуга и се издигали над Него. Тази история е записана в три различни книги от Библията, 4 Царе 18–19, 2 Летописи 32 и Исая 36–37.

Но асирийският цар изпрати от Лахис тартана, рапсариса и рапсака с голяма войска срещу цар Езекия в Ерусалим...

А аз без ГОСПОДА ли се изкачих сега срещу това място, за да го съсипя? ГОСПОД ми каза: Изкачи се против тази земя и я съсипи!...

Не слушайте Езекия, като ви мами и казва: ГОСПОД ще ни избави. Някой от боговете на народите избавил ли е въобще земята си от ръката на асирийския цар? Къде са боговете на Емат и Арфад? Къде са боговете на Сефаруим, на Ена и на Ава? Избавиха ли те Самария от ръката ми? Кой измежду всичките богове на страните са избавили страната си от ръката ми, че ГОСПОД да избави Ерусалим от ръката ми?

4 Царе 18:17–35

ГОСПОД замества личното име Яхве. В ст. 25 цивилизованата маска на Сенахирим пада и се разкрива намерението му да унищожи града. Виж също Исая 36:10, 19–20. Обаче във 2 Летописи 32:13–15 ни се разкрива още един ужасяващ детайл.

Не знаете ли какво направихме аз и бащите ми на всичките народи на страните? Можаха ли боговете на народите на страните да избавят някак страните си от ръката ми? Кой от всичките богове на онези народи, които бащите ми изтребиха, можа да избави народа си от ръката ми, че да може вашият Бог да ви избави от ръката ми? И сега, да не ви мами Езекия и да не ви подвежда по този начин! Не му вярвайте, защото никой бог на който и да било народ или царство не е могъл да избави народа си от ръката ми и от ръката на бащите ми — колко по-малко вашият Бог ще ви избави от ръката ми!

2 Летоп. 32:13–15

Тук се разкрива, че героите и примерите на Сенахирим са бруталните царе, тероризирали околните народи преди посещението на Йона в Ниневия. Сенахирим всъщност иска да обезсили и върне обратно покаянието на народа. Той е като куче, което се връща на бълвоча си и окъпана свиня, която се връща да се валя в тинята (2 Петрово 2:22).

Значението и важноста на това събитие може да се оцени по това, че то е повторено на три места в Библията. Бог не е изпращал Сенахирим срещу Юда. (Дотогава Бог не е давал конкретно пророчество за отвеждане на Юда в плен. Първото пророчество за плена на Юда е в 4 Царе 20:16–18 и също Исая 39:5–7, и то е, че Юда ще отиде в плен във Вавилон, а не в Асирия.) Този бунт срещу Бога и опитът да използва Бога като свой инструмент е краят на Асирия. Бог е Господ (виж Исая 42:8) и макар Ниневия да е била първият велик град на земята, изкупен и благословен от Бога, след като се опитва да узурпира Божията власт, този град изчезва от историята. Поемата на Байрон дава добро усещане за непоклатимата трансцендентност на Бога.

ГИБЕЛТА НА СЕНАХИРИМ^[1]

Както вълк към кошара се впуска, така

*асириецът идеше с пищна войска;
остри пики блестяха подобно звезди
в Галилея над сините морски води.*

*Като летните горски зелени листа
тия орди шумяха преди вечерта;
като шумата в есенни голи гори
тия орди лежаха без ред призори.*

*Вчера ангелът бял на смъртта долетя
и лицата им само обдъхна с уста —
и скова в миг очите на спящите мраз,
и навеки сърцата им спряха тогаз.*

*Ей жребец със разтворени ноздри замрял
горделивият дъх в тях навеки е спрял;
по моравата пяна разпръснал е той,
по-студена от пръски на морски прибой.*

*И е проснат ездачът по-блед от платно
със ръждясала броня и росно чело;
и над стана от шатри цари тишина,
вредом хвърлени копия и знамена.*

*И в Ашур горко стенат вдовици безброй,
и кумирът Ваал е разбит в храма свой;
и мощта на неверника зъл и жесток
разтопи като сняг със един поглед Бог.*

Джордж Гордън Байрон, 1815

Не много години по-късно Ниневия изчезва от историята. Първият голям град в Библията е изхвърлен от Бога встрани от историята на човечеството. Той никога повече не е съграден. Остава изгубен за почти две хилядолетия и половина, докато останките му са открити в средата на деветнадесети век. Богът на спасението и милостта е Господ, суверен Владетел.

Последната дума за Асирия обаче ни предизвиква към сериозно размишление за неизследимата мъдрост и всемогъщество на Бога, особено като имаме предвид, че тази последна дума е казана още преди разрушаването на Ниневия. И няма никакви признаци Бог да е оттеглил това обещание. Намираме го в книгата на Исаия.

В онзи ден ще има път от Египет за Асирия. И асирийците ще дойдат в Египет и египтяните — в Асирия, и египтяните ще служат с асирийците. В онзи ден Израил ще бъде трети с Египет и с Асирия, благословение сред земята, когото ГОСПОД на Войнствата благославя, като казва: Благословен да бъде Моят народ Египет и делото на ръцете Ми Асирия, и наследството Ми Израил.

Исаия 19:23–25

Вече отбелязахме, че обсадата на Ерусалим от Сенахирим е единственото подробно описание, повторено три пъти в Стария Завет. Както видяхме, това е прелюдията към края на Асирия и свидетелство за ефикасното действие на Божия план и Неговото управление в света. Това обаче е ключово събитие и в една друга линия на откровение на мъдростта и трансцендентността на Бога. На фона на историческия разказ за южното царство Юда пророк Исаия се откроява с нарастваща значимост при управлението на царете Йотам, Ахаз и Езекия (виж 4 Царе 15–20 и 2 Летоп. 27–30). Започваме да добиваме усещане за бъдещото развитие още от служението на Исаия при Ахаз в Исаия 7–9. Но великото пророческо откровение за страдащия (изкупващ) Месия избухва непосредствено след разказа на Исаия за обсадата на Сенахирим. Така тази неуспешна обсада е връзката между свидетелството за Божията власт в човешкия свят в това време и разкриването на Неговата власт в изумителния план, според който Бог ще придобие за хората праведно спасение чрез саможертвената смърт на Месията, който ще владее неограничено и неоспоримо и над времето, и отвъд него. Това е откровението, че „спасението е при Бога“.

Това наше разглеждане започна с едно пожелание на Йона да умре поради отчаяние от един свят, подвластен на безсмислена

случайност. Можем ли сега да видим колко важен и уместен е този урок? Нищо в този свят (нито в идеция свят) не е подвластно на случайността. Нито пък е безцелно. Всичко е под контрола на мъдрия, любящ и всемогъщ Бог на спасението. Той не просто знае края още отначало. Той е Алфа и Омега (Откр. 1:8).

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО ЗА НАС ДНЕС

В края на това изследване Ви оставям с още няколко мисли за тихо размишление.

1. Дали нашето страхопочитание пред Божието всемогъщество е подобно на това на нечистия дух от синагогата в Капернаум (виж Марк 1:23–24 и Лука 4:33–34), който викал: „Знам кой си — Светият Божи“? Ние се радваме на Божиата иманентност^[2] — обитаването на Светия Дух. И това е правилно, защото то е знакът на чудото на благодатта, което ни прави членове на Божието възлюбено семейство, с всички права и благословения, произтичащи от това отношение. Но може ли радостта ни от Божиата иманентност да засенчи възхищението ни от Божиата трансцендентност? Съзнаваме ли реалността на Божиата святост?

2. Какво означава Божието всемогъщество в нашето време? Дали Бог владее (само) в света на големите неща? Как Божието всевластие засяга начина, по който се отнасяме към нещата, които изглеждат под наш контрол и наша власт — не само отношенията ни, но и парите ни, удобствата ни, външното ни представяне в света, в който живеем?

3. Как гледаме на Божието управление в нашия живот? Дали Той винаги се справя добре? Или понякога ни оставя с второ качество? Трябва ли понякога да Го побутнем, за да сме сигурни, че ще ни обърне достатъчно внимание? Поговорката „помогни си сам, за да ти помогне и Бог“ е известна, но тя не е от Бога. Ето библейската версия:

Очите на ГОСПОДА тичат по целия свят, за да се показва силен към онези, чиито сърца са неразделени към Него.

2 Летописи 16:9

Ако сърцата ни Му принадлежат напълно и очите ни са отправени към Него (Неговото слово), тогава, дори и да не разбираме целите Му, можем да имаме доверие за следващата крачка, да действаме с вяра и смирение, да сме готови за корекция, подобрене или дори порицание, за да станем „помощници, съответни на Него“ (Битие 2:18).

---

[1] [превод Любен Любенов ↑](#)

[2] [т. е. че Бог обитава в нас ↑](#)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.